

Stockholms stads industriverksstyrelse.

Industriverksstyrelsen.

Torsgatan 22, Va.; t. 22 30 60. Styrelsen sammanträder minst en gång varje månad.

Vid den kommunala omorganisationen år 1920 sammanfördes förvaltningen av Stockholms gas-, elektricitets- och vattenledningsverk under en gemensam styrelse, benämnd styrelsen över Stockholms stads industriella verk, numera *Stockholms stads industriverksstyrelse*. Denna trädde i verksamhet den 10 april 1920.

Industriverksstyrelsen har till uppgift att handha förvaltningen av stadens gas-, elektricitets- och vattenledningsverk ävensom vattenfall, andra fastigheter och anläggningar, som av staden för dessa verk användas eller förvärfvas, jämte för hithörande ändamål utförda ledningar och andra anläggningar. På styrelsen ankommer att antaga och entlediga entreprenörer för vatten-, gas- och elektriska ledningar samt avloppsledningar, efter de närmare bestämmelser, som av stadsfullmäktige meddelas. Styrelsen har dessutom att ombesörja de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt styrelsen överlämnas.

Stadsfullmäktiges prövning underställas de styrelsens beslut, som angå taxa och reglemente för begagnande av gas, elektricitet och vatten från de kommunala verken, grunder för bestämmande av priset för den allmänna gatubelysningen, där ej överenskommelse härom kan komma till stånd med vederbörande nämnd, samt gasens värmevärde. Under industriverksstyrelsens lida gasverket, elektricitetsverket och vattenledningsverket.

Industriverksstyrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte sex suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två kalenderår. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande. Vid styrelsens sammanträden äga direktörerna för vatten-, gas- och elektricitetsverken, var för sitt förvaltningsområde, närvara och deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet.

Delegerade av styrelsen, bestående av ordföranden, vice ordföranden samt en ledamot jämte suppleanter för dem, äga att mellan styrelsens sammanträden tillsammans med direktören för respektive verk, och under förutsättning att meningsskiljaktighet ej råder, fatta beslut i frågor av mindre räckvidd eller av särskilt brådskande natur, med skyldighet för delegerade att vid styrelsens närmast infallande sammanträde anmäla sålunda fattade beslut.

Instruktion m. m. Instruktion för Stockholms stads industriverksstyrelse, fastställd av ÖA 20 nov. 1940, med ändr. (Kf 1940: nr 64, 1950: nr 7). Arbetsordning 27 mars 1931 för styrelsen jämte instruktion för direktören och [överingenjörerna] vid gas- och elektricitetsverken, direktören för vattenledningsverket samt styrelsens sekreterare, med ändr. 23 mars 1942.

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 132,585,500 kr. (däraf engångs 82,500 kr.), kapitalbudgeten 325,000 kr., lånemedel, i linjen 66,405,000 kr., inom linjen 6,400,000 kr., dessutom förlagsmedel 41,350,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 160,381,000 kr., kapitalbudgeten 325,000 kr.

Industriverksstyrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Agrenius, G. B., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

Lundström, P. J., faktor.

Övriga ledamöter.

***Dahl, J. A.**, smed.

***Fredlund, K. G. G.**, direktör.

Norén, E. H., kamrerare.

Sundström, E. T., sekreterare, stadsfullm.

***Viktorin, A. F.**, försäkringstjänsteman, stadsfullm.

Suppleanter.¹⁾

- *Bergström, S. A. B., ingenjör.
 Eriksson, A., ombudsman.
 *Jonson, E. G. D., ombudsman.
 Kellgren, N. E., sekreterare, stadsfullm.
 *Rosenberg, S. F., handelsträdgårdsmästare, stadsfullm.
 Åkerman, O. M. J., civilingenjör.

Sekreterare.

Spångberg, L. O., stadsadvokat (se sid. 123).

Industriverksstyrelsens delegerade.

Agrenius, G. B., ordf.; Fredlund, K. G. G.;
 Lundström, P. J., vice ordf.

Suppleanter²⁾: Norén, E. H.; Sundström, E. T.

Revisorer.

Stadsfullmäktige utse årligen i december tre revisorer jämte två suppleanter för granskning av industriverksstyrelsens och löneavtalsnämndens räkenskaper och förvaltning under nästföljande år.

Gustavsson, K. G., tjänsteman.
 Kulin, H. V., chaufför, ordf.
 Nicolausson, B. A., bitr. avdelningschef.

Suppleanter:

Hedlund, E. Å., byråsekreterare.
 Karlmann, K. O. S., målarmästare.

Industriverksstyrelsens expedition.

Torsgatan 22, Va.; t. 22 30 60; expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—13,30).

Expeditionen förestås av sekreteraren, vilken bl. a. åligger att föra protokoll vid styrelsens och dess delegerades sammanträden.

Av de å stadskansliets stat upptagna stadsadvokaterna tjänstgör en hos industriverkssty-

¹⁾ Enligt styrelsens beslut skola vid förfall i första hand inträda: för ordföranden suppleanterna hrr Åkerman, Bergström och Rosenberg i nu nämnd ordning, för vice ordföranden samt ledamöterna hrr Dahl och Sundström, suppleanterna hrr Kellgren, Eriksson och Jonson i nu nämnd ordning samt för ledamöterna hrr Fredlund, Norén och Viktorin suppleanterna hrr Bergström, Rosenberg och Åkerman i nu nämnd ordning — i sista hand bestämmes ordningen för suppleanternas tjänstgöring efter deras tjänstetid i styrelsen, men vid lika tjänstetid efter ålder såsom stadsfullmäktigt eller efter levnadsålder.

²⁾ Enligt styrelsens beslut skola vid förfall i första hand inträda: för vice ordföranden suppleanten hr Sundström och för ledamoten hr Fredlund suppleanten hr Norén.

relsen såsom dess ombudsman. Styrelsen har åt denne uppdragit att jämväl vara styrelsens sekreterare.

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 82,000 kr.

Sekreterare och ombudsman.

Spångberg, L. O., stadsadvokat (se sid. 123 och ovan); mottagningstid: 10—11; t. 22 30 60 eller 23 65 40.

Sekreterare (28).

Tholson, C.-R., bitr. jurist; t. 22 30 60.

Förste kontorsskrivare (16).

Andersson, Margit E.; t. 22 30 60.

Ett kanslibiträde.

Vattenledningsverket.

Torsgatan 30, Va. (postgirokonto nr 908); t. 34 03 60; expeditionstid: 8,30—16,15 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14) (för telefonmeddelanden hela dygnet t. 34 03 60); direktörens och avdelningschefernas mottagningstid (därest icke annat anges): 13—14 (lördagar och dag före helgdag 13—13,30).

Norsborgsverket: Norsborg;

t. 0753+280 44, 280 10, 280 04 (förrådet).
 Lovöverket: Drottningholm; t. 99 01 80, 99 01 81 och 99 04 45.

Under tiden före vattenledningsverkets tillkomst voro de Stockholms innevägnare, som icke ägde tillgång till enskilda brunnar, för sitt behov av vatten hänvisade — förutom till vattendragen — till vissa allmänna brunnar, som anlades och underhölls på stadens bekostnad.

Den 6 december 1855 beslöt Stockholms sockenstämmanomnämnd att vid Skanstull anlägga ett allmänt vattenverk med tillhörande ledningar för filterrat vatten. Denna anläggning, som togs i bruk år 1861, hämtade sitt vatten ur Årstaviken. Åren 1882—84 utvidgades detta verk med ett nytt, beläget intill det gamla å den härför inköpta egendomen Eriksdal. Den 19 december 1899 och 7 maj 1900 beslöt stadsfullmäktige att vid Norsborg i Botkyrka socken, mellan Bornsjön och Mälaren, anlägga ett nytt vattenverk med tillhörande rörledning till staden och reservoar å ett berg, söder om sjön Trekanten utanför Hornstull. Norsborgsverket, som invigdes den 4 oktober 1904, har sedermera avsevärt utvidgats. Den senaste utbyggnaden beräknas vara färdigställd år 1952. Den gamla anläggningen vid Årstaviken nedlades år 1923. De till denna hörande filterbassängerna användas dock fortfarande delvis som friluftsbad.

För att jämte Norsborgsverket tillgodose stadens växande vattenbehov har i enlighet med stadsfullmäktiges beslut den 16 juni 1930 anlagts ännu ett vattenverk å Lovön invid Mörbyfjärden. Detta verk, Lovöverket, som invigdes den 20 maj 1933, utvidgades åren 1937—1938. Den sammanlagda produktionskapaciteten för båda verken utgör normalt något över 300,000 kbm per dygn.

Som vattentäkt användes vid båda vattenverken i huvudsak Mälaren. Tidvis utgör dock även Borsjön vattentäkt för Norsborgsverket, vid vilket verk allt vatten renas genom långsamfiltrering och klorering samt kalkas. Vid Lovöverket genomgår vattnet först en kemisk rening genom fällning med aluminiumsulfat jämte snabbfiltrering och därefter en biologisk rening genom långsamfiltrering. Dessutom luftas, kalkas och kloreras allt vatten.

Inom stadens område finnas förutom vattenreservoaren vid sjön Trekanten ytterligare tre större sådana, nämligen i Vanadislunden, vid Ugglevikskällan samt vid Kampementsbacken, med en sammanlagd effektiv reservoarvolym om c:a 56,000 kbm. Den sistnämnda reservoaren ligger c:a 28 m lägre än övriga reservoarer, varför den försetts med ett pumpverk, som trycker vattnet från reservoaren in i rörnätet under tömningsperioderna. Pumpverket manövreras normalt från Norsborgsverket. För vattentryckets höjande inom vissa högt belägna stadsområden finnes ett vattentorn med pumpverk vid Mosebacketorg samt dessutom 25 å 30 helautomatiska högzonspumpverk.

Huvudtillförselledningarna från vattenverken till staden samt distributionsnätet inom stadsområdet utgöres vid 1953 års ingång av 1,207 km rör av olika dimensioner med en största diameter av 1,2 meter. Utanför Stockholms jurisdiktionsgräns levererar verket vatten bland annat till delar av Solna samt till Lidingö, Nacka och Huddinge. Den 18 februari 1952 anvisade stadsfullmäktige 4,750,000 kr. till en ny huvudledning från Lovöverket till Hässelby gård.

Administrationsbyggnaden vid Torsgatan togs i bruk år 1906.

Vattenledningsverket, som till en början sorterade under en av sockenstämmomnämnden utsedd vdirektion för vattenledningens anläggande och förvaltning, överflyttades år 1864 till den detta år bildade drätselnämnden, där det sedermera ställdes under dåvarande byggnadskontoret. I samband med den kommunala omorganiseringens genomförande år 1920 blev vattenledningsverket utbrutet ur byggnadskontoret och förlagt under den nyinrättade industriverksstyrelsen.

Under vattenledningsverkets förvaltning stå även de lantegendomar, som av staden inköpts för anläggningen av Norsborgsverket och för kontrollen av vattentillflödena till Borsjön.

Reglemente m. m. Reglemente för Stockholms vattenledningsverk, fastställt av ÖÅ 16

juli 1925 (Kf 1925: nr 14), med ändr. Taxa för vatten, levererat inom Stockholm av Stockholms vattenledningsverk, fastställt av ÖÅ 9 dec. 1924, med ändr. senast av SF 29 juni och 15 okt. 1951 (Kf 1951: nr 35, 68). Enligt denna taxa utlämnas vatten endast genom vattenmätare; priset utgör 22 öre per kbm (med rabatt för större förbrukning).

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 14,975,500 kr. (därav engångs 82,500 kr.), dessutom förlagsmedel 6,350,000 kr.; kapitalbudgeten 325,000 kr., låneomedel, i linjen 11,685,000 kr., inom linjen 4,300,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 18,300,000 kr., kapitalbudgeten 325,000 kr.

Direktör (B 21).

Garberg, E. V. (förordn. t. o. m. ³¹/10 1953).

Kansliet.

Förste kontorsskrivare (16).

Söderberg, H. E. (Norah), registrator.

En kontorsskrivare.

Förste vaktmästare (13).

Johansson, K. G. L.

Fyra telefonister, ett expeditionsvaktsbiträde.

Driften.

Förste ingenjör (B 13).

Lindquist, E. G. W.

Ingenjör (28).

Bergström, S. E.

Biträdande ingenjör (25).

Flodberg, H. E.

Norsborgsverket.

Driftsingenjör (33).

Anderberg, S. M.

Förste maskinmästare (23).

Larsson, G. S.

Maskinmästare (21).

Johansson, E. J. E.

En *förste verkmästare*, fyra *maskinmästare*, en *förste maskinist*, en *förrädsförmän*, en *filtervakt*, en *automobilförare* samt (vid 1953 års början) 56 arbetare.

Kammarsskrivare (21).

Löfgren, K. A. E.

Kontorsassistent (18).

Söderquist, K. G. H., tj. (se sid. 223), tf. Törnquist, G. F.

En *kontorist*, ett *kanslibiträde*.

Lovöverket.

Förste maskinmästare (23).

Thomsson, K. W. K.

Maskinmästare (21).

Öhman, O. E.

Kontorsassistent (18).

Kjellberg, H. W.

Fyra *maskinmästare*, en *förste maskinist*, en *kontorsskrivare* samt (vid 1953 års början) 23 *arbetare*.

Laboratoriet

(vid Norsborgsverket och Lovöverket).

Laboratorieföreståndare (31).

Westberg, N. K. G.

Förste kemist (21).

Larén, L. U.

En *kemist*, tre *laboratoriebiträden*.

Bornsjöegendomarna.

Stadsjägmästare (32)

(gemensam med fastighetskontoret, se sid. 161).

Olin, C. G.; mottagningstid: tisdagar 10—12.

Två *skogvaktare* samt (vid 1953 års början) 14 *skogsarbetare*.

Stadsagronom (30)

(gemensam med fastighetskontoret, se sid. 161).

Carlowitz, V.; mottagningstid: tisdagar 9—12.

Distributionen.

Arbetschef (32)

(därjämte tilläggsarvode 2,664 kr.).

Nordenstahl, N. G. E.

Rörnätsavdelningen.

Driftsingenjör (32).

Svensson, E. D.

Ingenjör (28)

(därjämte personligt lönetillägg 1,596 kr.).

Granström, S. O.

Biträdande ingenjör (25).

Holm, K. I., tjl. (se sid. 160).

Två *öververkmästare*, sju *förste verkmästare*, två *förmän*, tre *mättningsförmän*, nitton *distriktsförmän*, ett *verkmästarebiträde*, tre *mättningsbiträden*, två *automobilförare*, två *kontorsskrivare* samt (vid 1953 års början) 164 *arbetare*.

Inspektionsavdelningen.

Ingenjör (28).

Alvendal, R. A.; mottagningstid 9—10 och 13—14.

Biträdande ingenjör (25).

Kjellstrand, G. H.; mottagningstid 9—10 och 13—14.

Underingenjör (23).

Käck, G. B.

Underinspektör (21).

Hultman, S. E.

Fyra *tillsynsmän*, en *kontorsskrivare*, tre *kanslibiträden*, två *kontorsbiträden*, ett *expeditionsvaktsbiträde*.

Verkstadsavdelningen.

Ingenjör (28).

Ahlberg, K. J. W.

Underingenjör (23).

Vakant, tf. Hult, P. E. A.

Fyra *förste verkmästare*, en *verkmästare*, en *förman*, en *förste kontorsskrivare*, en *kontorist*, två *kanslibiträden*, ett *kontorsbiträde*, en *portvakt* (och städerska) samt (vid 1953 års början) 65 *arbetare*.

Högzonerna.

Maskinmästare (21).

Åkerström, G. N.

Två *förste maskinister* samt (vid 1953 års början) 8 *arbetare*.

Inköps- och förrådsavdelningen.

Intendent (28).

Mannerdahl, K. G.

Kammarskrivare (21).

Sandell, C. G.; Gehrenhult, M. H. V.; Eriksson, H.

Kontorsassistent (18).

Landström, E. B., tjl. (se sid. 156), tf. Söderquist, K. G. H.

En *förrådsmästare*, tre *förste kontorskrivare*, två *förrådsförmän*, en *kontorskrivare*, tre *kontorsbiträden*, ett *expeditionsvaktsbiträde* samt (vid 1953 års början) 21 *arbetare*.

Avdelningen för arbetarstatistik m. m.

Kammarskrivare (21).

Ericson, H. M.

Kontorsassistent (18).

Nilsson, N. G.

En *förste kontorsskrivare*, ett *kansli-
biträde*, ett *kontorsbiträde*.

Nybyggnadsavdelningen.

Förste ingenjör (B 13).

Holmberg, K. G. E.

Ingenjör (31).

Hanson, H. G.

Biträdande ingenjör (25).

Vakant, *tf.* Blomster, E. A.

En *öververkmästare*, en *förste verkmäs-
tare*, en *förman*, en *förste kontorsskri-
vare* samt (vid 1953 års början) 75 *arbetare*.

Byrån för tekniska utredningar.

Förste ingenjör (B 13).

Björklund, H.

Ingenjörer.

Borg, K. V. (31); en vakant (31); Laasby, A.
M. (28); Grandell, C. E. G. (28).

Biträdande ingenjörer (25).

Andersson, K. E.; Upperrud, P. V.; en vakant,
tf. Brinck, P. J. Hj.

Underingenjör (23).

Berfeld, B. G.

Konstruktörer (21).

Hedling, B. A. F.; Carlson, C. G. (föreståndare
för kartbyrån).

Två *ritare*, två *första ritbiträden*, fyra
ritbiträden.

Kameralavdelningen.

Kontorschef (33).

Alinder, E. G.

Bokföringen och kassan.

Kamrerare (26).

Enblom, K. J. E.

Förste kammarsskrivare (23).

Billhart, F. O.; Andrén, G. B.

Kammarsskrivare (21).

Söderman, N. T.

Kontorsassistent (18).

Nyström, f. Svenson, E. Märta A.

Förste kontorsskrivare (16).

Kindström, f. Jakobson, Greta A. M., kassör.

Två *kanslibiträden*, tre *kontorsbiträden*,
en *expeditionsvakt*, ett *expeditionsvakts-
biträde*.

Debiteringskontoret.

Kontorsassistenter (18).

Hallberg, Dagmar A.; Alvendal, f. Wickstrand,
Dagmar S. H. (föreståndare för kontrakts-
expeditionen).

Förste kontorsskrivare (16).

Dubois, f. Wahlberg, Greta.

Två *kontorsskrivare*, fyra *kanslibiträ-
den*, fyra *kontorsbiträden*, tolv *avläsare*, två
expeditionsvakter, två *expeditionsvakts-
biträden*.

Gasverket.

*Torsgatan 22, Va. (postgirokonto nr 60);
t. 22 30 60; expeditionstid: 8,30—16,30 (lör-
dagar och dag före helgdag 8,30—13,30);
mottagningstid för direktör och avdel-
ningschefer: 14—15 (lördagar och dag
före helgdag 13—13,30). Beträffande koks-
försäljningens och Värtagasverkets adres-
ser och telefoner m. m., se sid. 226.*

Den första förordningen om allmän gatulyshållning i Stockholm utfärdades år 1749. Enligt denna ålåg lyshållningsskyldigheten husägarna. På 1820-talet väcktes det första förslaget om anläggande av gasverk i huvudstaden, men förslaget strandade på husägarnas oenighet.

Först år 1846 enades de olika församlingarnas husägare om lämpligheten av att göra gatubelysningen till en för hela staden gemensam angelägenhet. Något formligt beslut därom fattades likväl icke förrän den 9 oktober 1850, då beslutanderätten hade övergått till sockenstämmanämnden. Denna beslöt samtidigt, att gasbelysning skulle införas i huvudstaden. Belysningen överlät staden på vissa koncessionsvillkor tills vidare på det år 1852 bildade gaslysningsaktiebolaget, som år 1853 anlade det första gasverket i Stockholm, *Klaragasverket*. Den 18 december 1853 tändes gasen första gången i Stockholm. I januari året därpå var gasbelysningen införd i Klara, Jakobs och Storkyrkans församlingar. Det dröjde därefter till hösten 1860, innan gasbelysningen utsträcktes till stadens övriga församlingar. Tio år därefter hade en utvidgning av gasverket blivit en nödvändighet. Stockholms stad hade bland de nämnda koncessionsvillkoren förbehållit sig rätt att efter trettio års förlopp inlösa gasverket, och stadsfullmäktige beslöt nu att begagna denna rätt. Vid koncessionstidens utgång den 1 juni 1884 övergick till följd härav gasverket i stadens ägo, och gastillverkningen började med sagda dag

att drivas för stadens räkning. Genom utvidgningsarbeten, som i det närmaste voro färdiga hösten 1885, ökades det inlösta gasverket (Klaragasverket) till dubbla storleken. När tidpunkten för gasverkets ytterligare utvidgning var inne, beslöts att anlägga ett nytt gasverk. Plats för det nya gasverket erhöles i dåvarande Hjorthagen inom Norra Djurgården med strand vid Lilla Värtan, varjämte besittningsrätten till lägenheterna Mariedal och Ropsten förvärvades för vinnande av ökat strandutrymme. Planen till det nya verket, *Värtagasverket*, uppgjordes med hänsyn till såväl Klaragasverkets framtida nedläggande som behovet av utvidgning under de närmaste 20 å 25 åren. Byggnadsarbetena togo sin början 1890 och fortgingo till hösten 1893, då anläggningen började tagas i användning och för första gången tillförde staden gas. På hösten 1919 inställdes driften vid Klaragasverket, och verket nedlades definitivt hösten 1922.

Värtagasverket har sedermera avsevärt utvidgats och moderniserats och utgör numera en kemisk-teknisk industri av betydande mått. Utöver gas och koks utvinnes vid tillverkningen ett flertal biprodukter av nationalekonomisk betydelse. Gasen tillverkas nu uteslutande i en kammarugnsanläggning, för närvarande bestående av 88 kammare. Nominella kapaciteten motsvarar avgasning av 1,250 ton stenkol per dygn. För ugnarnas undereldning användes dels generatorgas, som framställs i en särskild centralgeneratoranläggning med 10 st. gasgeneratorer, och dels i vissa fall kolgas från kammarugnarna. Den erhållna koksen sorteras och utlämnas medelst 2 st. koks sorteringsverk och en större koksicka. Som reserv för gastillverkningen finnes ett vattengasverk med 4 st. vattengasgeneratorer, vardera med en maximal kapacitet av 50,000 kbm karburerad eller 35,000 kbm okarburerad vattengas per dygn. Fem gasklockor med en sammanlagd volym av 414,000 kbm äro i bruk, varav fyra äro belägna vid Värtagasverket och en vid Sabbatsberg. För gasens distribuering finnas två pumpstationer för högtryck med tillhörande 51 st. regulatorstationer, vilka huvudsakligen förse stadens ytterområden och övriga förorter med gas samt en pumpstation för medeltryck med tillhörande 9 st. regulatorstationer för de centrala stadsdelarna.

Stadsfullmäktige beviljade den 21 juni 1948 ett anslag av 18,570,000 kr. för anläggande av ett nytt kammarugnsystem, vilket nu är under uppförande. Genom anläggande av en högtryckspumpstation vid Värtagasverket jämte högtrycksledningar till staden, för vilket ändamål stadsfullmäktige beviljat ett anslag av 5,600,000 kr. avses de båda tidigare högtrycksstationerna, belägna vid Slussen och Sabbatsberg, kunna nedläggas.

För belysande av omfattningen av gasverkets nuvarande verksamhet må följande data nämnas, avseende år 1952: antal gasabonnenter 254,000

st., tillverkad gas 130 milj. m³, tillverkad koks utöver ugnbränsle 238,000 ton och huvudrösnätets längd 880 km.

Den offentliga gatubelysningen med gas upphörde under år 1941, då de sista gaslyktorna ersattes med elbelysning. Gasen användes numera helt för värmeändamål. Den första specialtaxan för kokgas infördes redan år 1885. Först efter första världskriget, på 1920-talet, började gaspisar bli standard i hushållen. För närvarande finnas, förutom gaskök i äldre fastigheter, över 200,000 st. gasspisar inkopplade. Parallellt härmed har en stark utveckling av gasförbrukningen inom hantverk, industri och restaurangkök ägt rum. Sedan år 1945 har vidare en stark efterfrågan på gas för uppvärmning av småstugor och villor uppstått. Ungefär 60 % av den distribuerade gasen förbrukas inom hushållen och ca 40 % för industriellt ändamål.

Som ovan nämnts, utvinnas vid gasens rening ett flertal betydelsefulla biprodukter. Vid fabriktionen framställda tjärprodukter uppgå numera till ca 13,000 ton per år, och kapaciteten för förädling av dessa produkter kommer att ökas, när en ny tjärfabrik, som är under uppförande, tagits i drift. Ammoniak, som bearbetas till ammoniumsulfat och kaustisk ammoniak, uppgår till ca 3,000 ton per år. Olika bensolprodukter slutligen uppgå till mera än 3,000 ton per år, huvudsakligen renbensol, rentoluol och renxylol.

I enlighet med stadsfullmäktiges beslut den 19 december 1949, fastställt av överståthållarämbetet den 20 januari 1950, har det för gas- och elektricitetsverken tidigare gemensamma direktörskontoret nedlagts från och med år 1950. Chefskapet över gasverket och elektricitetsverket utövas numera av en direktör för vardera verket.

Reglemente m. m. Reglemente för Stockholms gasverk och elverk, antaget av SF 20 mars 1944, med ändr. (Kf 1944: nr 14, 1948: nr 18). SF hava vid olika tillfällen beslutat om gaspriset samt fastställt bestämmelser rörande leverans av gas till Sundbyberg (29 april 1912), till Råsunda (16 juni 1913), till Nya Hagalund (29 juni 1914) och till Huvudsta (20 juni 1929). SF hava därjämte bemyndigat industriverksstyrelsen att besluta om leverans av gas till enstaka anläggningar utom staden samt att besluta om eventuella erforderliga krisåtgärder. Sedan 11 juni 1951 utgör normaltaxan, avsedd för en årsförbrukning av 1—2,220 kbm, 18 öre per kbm jämte en fast avgift av 9 kr. per år (Kf 1951: nr 35). För större förbrukare gälla specialtaxor; för gasleverans utom Stockholm är gaspriset 2 öre per kbm högre.

Stat år 1953. (Tillverkningens kostnader och intäkter.) Kostnader: 55,225,000 kr., dessutom förlagsmedel 15,000,000 kr.; (Anläggningar och driftsinventarier.) Utgifter: lånemedel, i linjen 5,770,000 kr., inom linjen 2,100,000 kr.; intäkter: 55,225,000 kr.

Direktör (27,000 kr.).

Vakant, *tf.* Nilsson, B. M.

Kamrerare (26).

(Tjänste- och avtalsärenden m. m.)

Vakant, *tf.* Jacobsson, E. H.

Ekonomiförvaltning.

Kontorschef (33).

Fritzell, E.

Bokföringskontor.

Kamrerare (26).

Idholm, K. G.

Förste kammarsskrivare (23).

Schalin, M. H.

Kammarsskrivare (21).

Ahnlund, A. V.

Kontorsassistent (18).

Nordström, C.-I.

Ett kanslibiträde, två kontorsbiträden.

Avlöningskontor.

Förste kammarsskrivare (23).

Hultström, F. G.; Nord, I. Ch. W., tj. (se nedan).

Kammarsskrivare (21).

Stenfalk, A. G.; Welmer, H. D.; Bergström, K. O. L.; Bodin, Ingrid H. S.

Kontorsassistent (18).

Wall, S. Y.

En kontorsskrivare, två kanslibiträden, elva kontorsbiträden.

Kassakontor.

Kassör (24).

Vakant, *tf.* Nord, I. Ch. W.

Kammarsskrivare (21).

Lind, C. O.

En förste expeditionsvakt, ett kontorsbiträde.

Kansli.

(Registratur, korrespondens, telefonväxel.)

Förste kammarsskrivare (23).

Forssell, K. G.

Kammarsskrivare (21).

Lundberg, N. S.; Sundberg, M. C. (Greta).

Kontorsassistent (18).

Tangberg, f. Eriksson, I. K. Fridberg; en vakant, *tf.* Hladisch, f. Ferlin, Ruth D. M.

Förste kontorsskrivare (16).

Hladisch, f. Ferlin, Ruth D. M., tj. (se ovan).

Tre kanslibiträden, sex kontorsbiträden, två telefonister.

En förste vaktmästare, tre expeditionsvaktsbiträden.

Avdelning för kolinköp och koks-försäljning.

Torsgatan 22, Va. (postgirokonton nr 60); t. 34 06 20; expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—13,30).

Inköpschef (B 13).

Blomquist, C.-E. O.

Förste kammarsskrivare (23).

En vakant, *tf.* Håkansson, G. H.

Kammarsskrivare (21).

Håkansson, G. H., tj. (se ovan), *tf.* Holm, C. E. A.; Sabel, G. E.; Holmberg, O. G:son.

Eldningskonsulenter (21).

Eriksson, N. S.; Haglund, J. G. B.

Kontorsassistent (18).

Holm, C. E. A., tj. (se ovan), *tf.* Hedin, E. E. H.; Ericsson, E.-A.

Förste kontorsskrivare (16).

Eriksson, N. E.; Nilsson, Dagmar A. E.

En kontorsskrivare, två kanslibiträden, ett kontorsbiträde, ett expeditionsvaktsbiträde.

Värtagasverket.

Värtan; t. 23 30 90; expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—13,30).

Driften.

Förste ingenjör (B 13).

Fredriksson, V. J. V.

Gastillverkningsavdelningen.

Driftsingenjör (33).

Jeanson, K. B. H.

Öververkmästare (22).

Rudberg, K. A. K.

Förste verkmästare (21).

Nilsson, H.; Johansson, B.; Ström, K. G.; Nilsson, N. A.; Leiby, G. K. G.

En kontorsskrivare.

Ångkraftavdelningen.

Ingenjör (31).

Waldenström, S. E.

Öververkmästare (22).

Wallin, K.-H. J.

Biproduktsavdelningen.

Ingenjör (31).

Strömberg, B. W.

Öververkmästare (22).

Brynte, S. F.

Förste verkmästare (21).

Behlander, S. R.

Verkstadsavdelningen.

Ingenjör (31).

Hansson, B.

Biträdande ingenjörer (25).

Dahlroth, J. A.; Borger, S. G. (säkerhetsingenjör).

Öververkmästare (22).

Gustafsson, K. E.

Förste verkmästare (21).

Söderström, A. G. J.; Lindholm, E. C.; Eriksson, K. R.

Kontorsassistent (18).

Staaf, H. K.

Förste kontorsskrivare (16).

Lindström, L. E.

Kol-, koks- och transportavdelningen.

Ingenjör (31).

Dagberg, K. A.

Öververkmästare (22).

Österholm, N. E.

Förste verkmästare (21).

Broström, P. A. B.; Widlund, S. T. H.

En kontorsskrivare.

Driftbyråavdelningen

(driftkontroll och konstruktionskontor).

Förste byråingenjör (35)

(därjämte personligt lönetillägg 1,488 kr.).

Dahlbeck, S. W.

Byråingenjör (33).

Ljungqvist, B. A. J.

Ingenjörer.

Stenudd, O. C. T. (31); Bjelving, C. M. (28).

Biträdande ingenjörer (25).

Johanson, E. L.; Malmgren, O. Ch.

Underingenjör (23).

Billing, B. J. M.

Konstruktörer (21).

Norin, N. T.; Krantz, L. W.; en vakant, *tf.* Larsson, S. Å. G.

Kammarsskrivare (21).

Sköld, E. E. E.¹⁾; Rehnberg, E. G.

Ritare (19).

Rosenborg, T.; Karlsson, S. I.

En ritare, fyra kontorsbiträden.

Laboratoriet.

Laboratorieföreståndare.

Boklund, A. B. U. J. (33); Qvarfort, S. G. (31).

Biträdande ingenjör (25).

Lindner, N. G.

Underingenjör (23).

Ohlsson, E. O. B.

Förste kemister (21).

Asplund, B. G. R.; Hemlin, S.-O.

Kemister (19).

Jungstedt, f. Sterky, Barbro, *tjl.*, *tf.* Ekman, O. O. S.; Mollberg, H. R.; en vakant.

Tre förste laboratoriebiträden.

Kamerala avdelningen

(registratur, korrespondens, kassa).

Förste kammarsskrivare (23).

Hultell, I. G. R.

Kontorsassistent (18).

Kobbe, H. W. A.

En kontorsskrivare, två kanslibiträden, två kontorsbiträden, två tillfälliga expeditionsvakter.

¹⁾ Åtnjuter avlöning enligt g 15.

Inköp och förråd.

Förrådsförvaltare (26).

Bergstrand, K. H.

Förste kammarsskrivare (23).

Törngren, B. T. O., tjf. (se nedan), *tf. Lönner-*
vall, K. I. A.

Kammarsskrivare (21).

Strandberg, K. W.; Mesterton, C. J.; Lönnervall,
K. I. A., tjf. (se ovan).

Kontorsassistenter (18).

Lind, J. I. F.; Carlson, J. E., tjf. (se sid. 229);
Stenius, A. I.; Borgfeldt, N. S. R.; Park, P.-
A.; Stenulv, B. T. E.

Förrådsmästare (19).

Hydmark, G. S.

En *kontorsskrivare*, ett *kanslibiträde*,
tre *kontorsbiträden*.

Nybyggnadsavdelningen.

Förste ingenjör (B 13).

Hainer, N. G.

Ingenjörer (28).

Gillberg, E. G. R.; Rennfelt, E. G. Hj.

Kamrerare (Ex. 26).

Törngren, B. T. O.

Biträdande ingenjör (25).

Engström, K. G. V.

Underingenjörer (23).

Larsson, K. E. W.; en vakant, *tf. Jakobsson*,
K.-A.

Konstruktörer (21).

Sundberg, O. B. E.; Tiliander, A. E.; en vakant.

Ritare (19).

Landell, K.; Köhler, N. T.; Hultkvist, P.-P.;
Fermstrand, N. G.; Hedström, R.; Jarlstad, N.
M.; Sundbom, T. E.

Kontorsassistenter (18).

Jonsson, P. G.; Danielson, N. Eva J.; Öhrn, G. H.

Fyra *kontrollanter*, ett *första ritbiträde*,
två *kanslibiträden*.

Dessutom vid Värtagasverket: tjugu *verk-*
mästare, fem *maskinmästare*, åtta *förste*
maskinister, en *gasförmän*, tre *skiftlabo-*
ranter, sju *förmän*, en *förrådsförmän*, ett
verkmästarbiträde, fyra *förrådsbiträden*,

sju *portvakter*, tillika *kontrollanter*, tre
tillfälliga expeditiönsvakter samt (vid 1953
års början) 427 *arbetare*.

Rörnätet.

Förste ingenjör (B 13).

Wilner, H. A. S.

Rörnätsavdelningen.

Ingenjör (28) (jämte arvode 1,680 kr.).

Wahlgren, E. G.

Ingenjör (28).

Edman, G. A.

Underingenjör (23).

Lindström, G. H.

Öververkmästare (22).

Arvidsson, R. V.

Förste verkmästare (21).

Königsson, E. R.¹⁾; Nilsson, S. R.

Kartbyrån.

Konstruktör (21).

Dahl, H. O. R., tjf. (se sid. 161), *tf. Arvór*,
K. R.

Ritare (19).

Larsson, S. A., tjf. (se sid. 160).

En *ritare*, ett *första ritbiträde*, sex *rit-*
biträden.

Dessutom vid rörnätet: två *verkmästare*,
fyra *förmän*, en *kontorsskrivare*, två *verk-*
mästarbiträden samt (vid 1953 års början)
77 *arbetare*.

Installationen.

Förste ingenjör (B 13).

Nilsson, B. M., tjf. (se sid. 226), *tf. Marnell*, J. V.

Byråavdelningen

(konstruktionskontor, laboratorium, ackvisition
och kundtjänst).

Byråingenjör (33).

Marnell, J. V., tjf. (se ovan).

Ingenjörer (28).

Wennerbärg, P. A.; Holmqvist, R. F. R.

Biträdande ingenjörer (25).

Hamberg, H. G. S.; Engnes, G. E.; en vakant.

Underingenjör (23).

Lindvall, J. V. F.

¹⁾ Åtnjuter avlöning enligt g 15 såsom gas-
mästare.

Förste kemist (21).

Sydow, E. L.

Konstruktör (21).

Nilsson, E. R.

Ritare (19).

Hultgren, N. L.; Norman, S. G. L.

Ett ritbiträde, två expeditionsvaktsbiträden.

Provök.

Torsgatan 26, Va.

Hemkonsulent (21).

Engnes, f. Frisk, Margit M. L.

Biträdande hemkonsulent (19).

Cadenius, f. Almgren, B. Constance M.

Norra utställningen.

*Kungsgatan 54, C.; t. 22 30 60; utställningen hålles öppen 8,30—18 (lördagar och dag före helgdag 8,30—17).**Utställningsföreståndare* (23).

Ceder, O. V.

Ett utställningsbiträde, ett kanslibiträde.

Södra utställningen.

*Blå Bodarna 4, Sö.; t. 22 30 60; utställningen hålles öppen 8,30—16,30.**Utställningsföreståndare* (19).

Pettersson, E. G. E.

Ett kanslibiträde.

Mätare- och kontrollavdelningen.

Ingenjör (28).Vakant, *tf.* Levander, G. E.*Biträdande ingenjör* (25).Levander, G. E., *tjl.* (se ovan).*Underingenjörer* (23).

Isaksson, N. J.; Halldin, T. B.

Förste verkmästare (21).

Gustafsson, A. E.

Apparat- och verkstadsavdelningarna.

Ingenjör (28) (jämte arvode 1,596 kr.).

Larsson, K.

Ingenjör (26).

Tärnström, N. A.

Öververkmästare (22).

Mårtenson, K. H.; Eklund, S. S. E.

Förste verkmästare (21).

Löfqvist, V. I. H.

Kamerala avdelningen

(med expedition för mätare- och apparatavdelningarna).

Förste kammarskrivare (23).

Harlén, C. G.

Kammarskrivare (21).

Vakant.

Kontorsassistent (18).Hörmark, A., *tjl.*

Två kontorsskrivare, tre kanslibiträden, sju kontorsbiträden, två expeditionsvaktsbiträden.

Inköp och förråd

(för avdelningarna vid Torsgatan).

Förrädsförvaltare (26).

Gillstedt, A. H.

Förste kammarskrivare (23).

Bergschöld, F. E.

Kammarskrivare (21).Samuelsson, K. A. W.; Tidal, A. F., *tjl.* (se sid. 152), *tf.* Carlsson, J. E.*Kontorsassistent* (18).

Gustafsson, L. G. B.

Förrädsföreståndare (19).

Sanden, O. L.

En kontorsskrivare, tre kontorsbiträden, två expeditionsvaktsbiträden.

Dessutom vid installationen: fyra verkmästare, fem förmän, en förrädsförmän, ett verkmästarebiträde, två förrädsbiträden, en värmeledningsskötare, en bilförare, tre portvakter samt (vid 1953 års början) 130 arbetare.

Elektricitetsverket.

Tulegatan 13 (postadress: Stockholm 19; postgirokonton nr 80 och 2803); t. 23 65 40; expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—13,30); mottagningstid för direktör, chefsingenjörer och avdelningschefer: 14—15 (lördagar och dag före helgdag 13—13,30).

På grund av motion, väckt 1887 inom stadsfullmäktige, framlade gasverksstyrelsen i oktober

1889 förslag om anläggning av ett elektricitetsverk för större delen av Norrmalm, avsett till en början för endast 10,000 lampor men för en framtida utvidgning till 30,000 lampor. Detta förslag antogs av stadsfullmäktige den 1 december 1889. Sedan tomten nr 5 i kv. Hästen (Regeringsgatan 38) inköpts, anslögs stadsfullmäktige den 19 december 1890 medel till anläggningens utförande. Den 1 december 1892 öppnades Brunkebergverket, såsom stationen kallades, officiellt. Antalet inkopplade glödlampor var då 1,024. Verket utvidgades sedermera i mån av behov. Under åren 1911—1912 borttogos ångmaskinerna och ombyggdes verket till enbart understation. Stadsfullmäktige godkände den 20 februari 1928 upprättade avtal om dels försäljning av den för Brunkebergstationen tidigare i anspråk tagna fastigheten, dels förvärfv av tvenne närbelägna fastigheter (numera kv. Torsken nr 27), på vilka uppförts en ny, större understation i den gamlas ställe.

Den 1 juni 1900 biföll stadsfullmäktige gasverksstyrelsens hemställan att, på det att hela staden måtte kunna förses med elektrisk ström för lyse och kraft, låta utföra ett ångkraftverk vid Värtan — den blivande huvudstationen — med därtill hörande understationer och ledningsnät.

Ångkraftverket vid Värtan med sina understationer i staden blev i det närmaste fullbordat till sin första utbyggnad under år 1903 och började sin verksamhet den 30 september samma år, då ström för första gången levererades till Tulestationen. Kronobergsstationen trädde i funktion den 14 oktober och Katarinastationen den 3 november 1903. Till Brunkebergverket levererades ström från Värtaverket första gången den 28 november samma år. Djurgårdsstationen inkopplades den 6 november 1906, Enskedestationen den 4 september 1911, Brunkebergstationen (efter ombyggnad) den 7 december 1912, Lillsjöstationen den 16 oktober 1914, Nybohovsstationen den 24 oktober 1914, Östermalmsstationen den 14 november 1925, Högalidsstationen den 4 oktober 1926, Brunkebergstationen (den nya stationen) den 18 juni 1931, Birkastationen den 29 februari 1932, Danviksstationen den 6 november 1933, Skanstullsstationen den 22 oktober 1939, Ångbystationen den 10 december 1940, Ulvsundastationen den 15 november 1949, Gubbängsstationen den 18 juni 1950. Den provisoriska stationen i Väster-
torp togs i drift den 19 september 1950. Genom övertagande av Brännkyrka och Nacka Elektriska Distributionsaktiebolags anläggningar i Brännkyrka blev verket den 1 januari 1950 ägare till Älvsjöstationen.

Matningen till spårvägen upprätthålles medelst likriktare i en del av ovan nämnda understationer samt från likriktarstationer utefter spårvägslinjerna i förorterna. Dessa likriktarstationer matas primärt av 6- eller 30 kV kablar. Ursprungligen matades spårväg och hamnkranar

gemensamt från särskilda motorgeneratorer i understationerna. Numera användas motorgeneratorerna enbart för borgerliga nätet, medan spårväg och hamnkranar matas av från varandra skilda likriktare. Den första likriktarstationen för spårvägsdriften, Älstenstationen, inkopplades den 4 november 1929. Därefter tillkommo: Ångby den 16 januari 1944, Fredhåll den 12 juli 1944, Åkeshov den 15 september 1944, Hägersten den 18 december 1946, Johanneshov den 13 december 1948, Tallkrogen den 22 december 1949, Stureby den 5 september 1951 och Smedslätten den 11 juni 1952. Västra tunnelbanan, som togs i drift söndagen den 26 oktober 1952 matas av likriktarstationerna Stadsbiblioteket, S:t Eriksbron, Traneberg, Åkeshov och Räcksta samt från Lillsjöstationen. Den för tunnelbanan byggda Åkeshov togs i drift den 17 december 1951 och ersatte då den äldre stationen, som togs ur drift den 21 januari 1952. Den gamla Åkeshovsstationens utrustning flyttades till Smedslätten (som togs i drift den 11 juni 1952). Tranebergstationen har varit i drift för spårvägen sedan den 28 januari 1952. Matningen av hamnkransdriften äger rum för Värtahamnens del från Värtastationen och för övriga hamnar från separata likriktarstationer. Den första stationen var Hammarbyleden, som inkopplades den 18 november 1930. Därefter kommo: Skeppsbron den 15 februari 1938, Nybrokajen den 28 februari 1938, Hornsberg den 12 mars 1938, Årstadal den 15 oktober 1938, Stadsgården den 11 januari 1940 och Tegelviksplan den 25 maj 1950.

Värtaverket hade år 1903 en maskineffekt av 3,000 kW. Det har sedan dess successivt utvidgats, så att den maximala maskineffekten vid 1950 års slut utgjorde 100,000 kW. Verket tjänstgör numera i huvudsak som spetsbelastnings- och reservverk.

Strömleveranserna till lågspänningsabonnenterna skedde ursprungligen enbart i form av likström. I enlighet med av stadsfullmäktige den 20 februari 1928 fattat beslut påbörjades åtgärder för successiv övergång inom vissa delar av staden från likström till växelström såsom distributionsform för lågspänningsenergien. Till att börja med avvecklades likströmsdistributionen inom större delen av Brännkyrka, Enskede och Bromma. Numera hålles likströmsbelastningen praktiskt taget konstant, ehuru under senaste åren en tendens till ökning förmärkts, beroende på att överkopplingarna till växelström på grund av materiel- och personalbrist ej kunnat ske i beräknad takt.

Växelström distribuerades till en början enbart till verkets högspänningsabonnenter (med anläggningar för 6 kV). Periodtalet var enligt dåtida praxis 25 perioder per sekund och därför dådåligt till belysning. Då verket införde växelström för allmän distribution, erfordrades en övergång till 50 perioder, vilken genomfördes successivt, i det alla nyanläggningar utfördes för detta periodtal, varjämte man undan för undan byggde om

industriernas 25-periodiga anläggningar. Den sista av dessa, tillhörande Stockholms Bomullsspinneri i Barnängen, ersattes år 1950 av en 50-periodig anläggning.

Vid växelströmmens införande förbereddes en eventuell övergång från ursprungligen 3×220 till $380/220$ V, varigenom överföringsförmågan hos befintliga anläggningar skulle kunna höjas med upp till 70 %. På grund av den under andra världskriget inträdda bristen på koppar och annan materiel påbörjades år 1942 övergång till sistnämnda strömart, och $380/220$ V distributions-spänning har därefter införts i allt flera matningsområden. Från och med 1942 användas följande strömartar vid leverans till abonnenterna: likström (2×220 V och $600-800$ V) samt trefasväxelström (3×220 V, $380/220$ V, 6 kV och 30 kV). Energileveransen för borgerliga behov under 1951 bestod till 31,3 % av likström och till 68,7 % av trefasström, 3×220 V och $380/220$ V. För nedtransformeringen till lågspänd växelström utnyttjas sammanlagt 541 transformatorstationer och -kiosker, vartill komma 21 stoltransformatorer.

År 1905 inköptes från Söderfors aktiebolag ett flertal forsar i Dalälven till ett pris av c:a 1,150,000 kr. för en blivande vattenkraftstation, benämnd Untraverket. Genom senare kompletteringsköp steg kostnaden för fallens förvärvande till 1,535,000 kr. Arbetet med verkets utbyggnad påbörjades 1912, och den 23 december 1918 levererades för första gången energi från Untra till Stockholm. År 1921 avslutades den första utbyggnaden med fyra turbiner å 7,500 kW. Kostnaderna för anläggningen i sin helhet utgjorde c:a 27,5 milj. kr. År 1936 anskaffades för Untraverket ytterligare en turbin, varefter verkets utbyggda effekt utgör c:a 40,000 kW.

I den mån efterfrågan på elektrisk energi för olika ändamål alltmer växte, blev Untraverket otillräckligt för tillgodoseende av Stockholms hela behov av vattenkraft. På rätt tidigt stadium vidtogas därför åtgärder för att fylla stadens framtida behov av dylik kraft. I detta syfte beslöt sålunda stadsfullmäktige den 29 mars 1920 att inköpa aktierna i aktiebolaget Svarthålsforsen och förvärvade därigenom äganderätten till större delen (72 å 80 procent) av Svarthålsforsen i Indalsälven inom Fors socken, Jämtlands län, för en kostnad av omkring 1,350,000 kr. År 1940 slutförde bolaget förvärvet av vattenrätt i den egentliga Svarthålsforsen, varigenom det blev ägare till en sammanhängande fallsträcka därstädes av 13,8 m fallhöjd. Den 20 september 1948 godkände stadsfullmäktige ett av industri-verksstyrelsen framlagt förslag till utförande av vattenkraftverk i Svarthålsforsen genom bolaget till en beräknad kostnad av 46,28 milj. kr. För kraftverkets påbörjande beviljade stadsfullmäktige samtidigt 12,030,000 kr. för åren 1948 och 1949 som lån till bolaget. Kraftverket, som

avses bli utbyggt till en fallhöjd av c:a 15 m och en högsta vattenmängd av 525 kbm per sekund, skall utnyttjas medelst tre maskinaggregat med en installerad maskineffekt av sammanlagt 60,000 kW.

Efter förvärvet av aktierna i bolaget år 1920 ändrades snart konjunkturen därhän, att det ej blev lämpligt att omedelbart bygga ut denna avlägsen liggande vattenkrafttillgång. För att emellertid täcka det hastigt växande energibehovet beslöt stadsfullmäktige år 1926 att i stället tillsammans med Sandvikens Jernverksaktiebolag utbygga den nedanför Untraverket i Dalälven belägna Lanforsen inom Älvkarleby socken i Uppsala län. För detta ändamål bildades samma år ett bolag, Lanforsens kraftaktiebolag, i vilket Stockholms stad ingick som delägare med 2/3 och Sandvikens Jernverksaktiebolag med 1/3 av aktiekapitalet. Staden tecknade i anslutning härtill i det sålunda bildade bolaget aktier för 3 milj. kr. och förband sig att tillsammans med Sandvikens Jernverksaktiebolag teckna borgen intill ett belopp av 11,8 milj. kr. för de lån, som av Lanforsens kraftaktiebolag behövde upptagas för kraftanläggningens utförande. Första utbyggnaden av fallet blev färdig år 1930 (energileveransen till Stockholm började den 8 juli 1930) och den andra utbyggnaden år 1931. Stadens andel i Lanforsverket utgör c:a 25,000 kW.

Med hänsyn till den fortsatta stegringen av elförbrukningen beslöt stadsfullmäktige den 18 februari 1929 att för ett belopp av 1,260,000 kr. inköpa 60 aktier i Krångede aktiebolag, varigenom staden förvärvade delägar rätt med 6/35 i Krångede fallen inom Ragunda socken, Jämtlands län, de mest betydande fallen i Indalsälven. Övriga delägare i nämnda bolag åro Sandvikens Jernverksaktiebolag, Fagersta Bruks aktiebolag, SKF-Hofors Bruk, Bergslagens gemensamma kraftförvaltning, Korsnäsverken och Sydsvenska kraftaktiebolaget, sedan sistnämnda bolag år 1939 ingått som intressent. Sedan å bolagsstämma med Krångede aktiebolag beslut fattats om utökning av aktiekapitalet i och för igångsättning av fallens utbyggnad, beslöt stadsfullmäktige den 23 februari 1931 att anvisa 2,040,000 kr. till tecknande av stadens andel i de nya aktierna. Genom ny- och fondemissioner åren 1941, 1943 och 1952 har staden förvärvat ytterligare 6,300 aktier, varigenom dess sammanlagda aktieinnehav i bolaget kommit att utgöra 8,400 st. Kraftlevaransen från Krångede påbörjades den 13 juli 1936. Stockholms andel utgjorde vid första utbyggnaden (med två maskinaggregat) inklusive abonnerad effekt 14,000 kW. Kraftverket utbyggdes med ytterligare ett maskinaggregat vart och ett av åren 1938, 1943 och 1944. Den 10 december 1947 togs det sjätte aggregatet i drift, och därmed var kraftverket fullt utbyggt. Med nuvarande sjöreglering i Indalsälven utgör Stockholms andel maximalt 27,400 kW, räknat i Hornadal. Härtill kommer stadens andel i de av

IVS

Krångede aktiebolag ägda Gammelänge kraftverk och Mörsils kraftverk med respektive 8,300 och 5,400 kW, räknat i Horndal. Gammelänge kraftverk (påbörjat 1940) togs i drift den 16 maj 1944 och Mörsils kraftverk (påbörjat 1945) den 4 december 1949.

År 1938 förvärfvade aktiebolaget Svarthålsforsen majoritet även i den till 64,6 m uppgående fallhöjden i Indalsälvens norra källarm, Järpströmmen, mellan sjöarna Kallsjön och Liten i Undersåkers socken, Jämtlands län. Den 15 juni 1939 beviljade stadsfullmäktige 27,225,000 kr. som lån till aktiebolaget Svarthålsforsen för anläggning av kraftverk i Järpströmmen jämte sjöreglering och den 29 oktober 1941 ytterligare 7,130,000 kr. eller sammanlagt 34,355,000 kr. I 1945 års stat beviljades ett ytterligare anslag å 3,500,000 kr. för ett tredje och sista maskinaggregat. Arbetet med Järpströmmens utbyggnad påbörjades under år 1939 och avslutades i huvudsak år 1944. Den 3 november sistnämnda år togs kraftverket i drift med en maskineffekt av 80,000 kW. Efter tillkomsten av det tredje maskinaggregatet, som togs i drift den 12 juni 1947, utgör den installerade maskineffekten 120,000 kW.

Kraftledningarna Untra—Stockholm (Untralinen) och Lanforsen—Untra (Lanforslinjen), utfördes ursprungligen för en spänning av 100 kV. Verkets nästa stora kraftledning, Horndal—Stockholm (Horndalslinjen), avsedd för överförande av Krångedekraften från ställverket vid Horndal via avgrensningsskärningen vid Solvalla till Värtaverket och Skanstullsstationen, byggdes från början för 200 kV spänning. Horndalslinjens slutsträcka, Solvalla—Skanstull, slutfördes 1939 i samband med att transformatorstationen vid Skanstull i sin första utbyggnad blev färdig att tagas i drift.

Den 20 november 1944 beviljade stadsfullmäktige ett anslag av 31 milj. kr. till 200 kV kraftledning Horndal—Untra, Untra—Värtan och Solvalla—Värtan. (Anslaget avsåg även transformatorer och ställverk i Untra, Värtan och Skanstull samt ett 100 kV jordkabelförband Värtan—Skanstull.) 200 kV förbindelselinjen mellan Horndal och Untra (Hedesundalinjen), togs i drift den 6 juni 1947. Untralinjens ombyggnad för 200 kV avslutades i huvudsak år 1947, och idrifttagandet ägde rum den 24 april 1948. Linjen Solvalla—Värtan, som från början utförts för överföring till Värtaverket av vid Solvalla från 200 till 100 kV nedtransformerad ström, togs den 5 december 1948 i drift för 200 kV. Spänningen är alltså numera 200 kV på elverkets samtliga kraftlinjer av stamlinjekaraktär. Lanforslinjen har alltjämt en spänning av 100 kV. Ovannämnda jordkabelförband för 100 kV mellan Värtaverket och Skanstullsstationen blev färdigt år 1949 och togs i drift för nämnda spänning år 1950. Kostnaden utgjorde 3,166,000 kr.

För överförande av kraft från Järpströmmens

kraftverk till Horndal beviljade stadsfullmäktige den 30 juni 1941 12,000,000 kr. såsom lån till aktiebolaget Svarthålsforsen, dels för att användas av bolaget självt för en 220 kV kraftledning Järpen—Krångede, dels för att tillhandahållas Linjeaktiebolaget Krångede—Horndal för 200 kV kraftledning mellan Krångede kraftverk och Horndal i By socken, Kopparbergs län. Den 15 juni 1942 beviljade stadsfullmäktige ytterligare 4,000,000 kr. Ledningen togs i drift, delsträckan Krångede—Midskog den 8 juli 1944 och Midskog—Järpen den 28 oktober 1944, Krångede—Hammarforsen den 19 oktober 1942, Ljusdal—Horndal den 27 juni 1943 och Krångede—Ljusdal den 28 maj 1944. För ombyggnad av kraftledningen Krångede—Horndal beviljade stadsfullmäktige den 19 december 1950 5,870,000 kr. såsom lån till aktiebolaget Svarthålsforsen. Beloppet, som skulle tillhandahållas linjebolaget, utgör stadens andel i kostnaderna för förstärkning av överföringskapaciteten genom uppläggning av så kallade duplexlinor. Linjeaktiebolaget Krångede—Horndal (se vidare sid. 524) har till uppgift att bygga och driva anläggningar för överföring av elkraft mellan Krångede och Horndal.

Mottagning och transformering av den från vattenkraftverken erhållna strömmen skedde ursprungligen enbart vid Värtan. Det ansågs emellertid önskvärt att erhålla en inmatningspunkt för en del av kraften på den södra sidan av distributionsområdet, varigenom skulle ernås lägre förluster och minskat behov av 30 kV ledningar. För detta ändamål tillkom den tidigare omnämnda Skanstullsstationen. I 1937 års stat beviljades av stadsfullmäktige 1,500,000 kr. för fortsättning av kraftledningen Horndal—Solvalla till Skanstull jämte nedtransformatoranläggning på sistnämnda plats. Anläggningen togs i drift den 22 oktober 1939. För utvidgning av Skanstullsstationen med ytterligare transformatorer m. m. beviljade stadsfullmäktige i olika omgångar, senast den 9 december 1946, 2,950,150 kr. En andra transformator togs i drift 1941. 1944 insattes en tredje transformator och färdigställdes byggnad för ställverk och faskompensering. En inmatningspunkt i distributionsområdets nordvästra del kommer verket att erhålla genom den under byggnad varande transformatorstationen vid Beckomberga. Den 22 januari 1952 togs den rösta transformatorn in i provisorisk drift. Beckombergastationen kommer att medelst 200 kV linjer vara förbunden med stamlinjenäts knutpunkter Horndal och Överyby. Denna är avsedd att stå i förbindelse med stamlinjenäts knutpunkt Horndal och Överyby. Till denna station jämlens ledningar för anslutning till vattenfallsstyrelsen 200 kV station vid Överyby inom Sollentuna köping beviljades i 1948 års stat 11,800,000 kr.

Stadsfullmäktige beslöt den 5 december 1949 för sin del godkänna ett mellan k. vattenfallsstyrelsen, Krångede aktiebolag, Sydsvenska kraft-

aktiebolaget och elverket ingånget avtal om samkörning på det svenska stamlinnätet för överföring av elkraft (Kf 1949: nr 55).

År 1919 bildades Brännkyrka elektriska distributionsaktiebolag (namnet sedermera ändrat till Brännkyrka och Nacka elektriska distributionsaktiebolag), som handhade distributionen av elektrisk energi inom Brännkyrka och Enskede församlingar (utom Liljeholmen och de kommunala stadsplaneområdena) samt vissa angränsande delar av Nacka kommun. Aktiekapitalet, som ursprungligen utgjorde 705,350 kr. fördelat på 14,107 aktier à 50 kr. utökades år 1937 till 950, 00 kr. fördelat på 19,000 aktier. Stockholms stad, som ursprungligen tecknat 8,800 aktier, har under årens lopp utökat sitt aktieinnehav. Sedan stadsfullmäktige den 18 november 1946 beslutit bemyndiga industriverksstyrelsen att förvärva dels i enskild ägo befintliga, dels i industriverkens välgörenhetsfonder ingående aktier, utgjorde stadens (elverkets) totala aktieinnehav den 1 april 1952 18,939 st., medan av de återstående, 25 st., ägdes av Nacka stad och 36 st. alltiämt befunno sig i enskild ägo.

Den 23 januari 1950 godkände stadsfullmäktige ett mellan industriverksstyrelsen och bolaget träffat avtal av innehåll, att industriverksstyrelsen från och med den 1 januari 1951 skulle övertaga bolagets fastigheter och anläggningar m. m. inom stadens jurisdiktionsområde. Under år 1950 ombesörjdes energidistributionen inom bolagets Nackadel av elverket för bolagets räkning. Fr. o. m. år 1951 handhar bolaget självt denna distribution, varvid den erforderliga elkraften inköpes från elverket.

Den 19 november 1951 godkände stadsfullmäktige ett mellan industriverksstyrelsen och Nacka stads drätselkammare träffat avtal av innehåll, att industriverksstyrelsen till Nacka stad tidigast den 1 januari 1952 överlåter samtliga Stockholms elektricitetsverks aktier i bolaget till ett pris av 125 kr. per aktie. Överlåtelserna verkställdes den 1 april 1952.

I egenskap av ägare till Untraverket bemyndigade stadsfullmäktige år 1916 styrelsen för gas- och elektricitetsverken att ingå som medlem i Dalälvens regleringsförening u. p. a. (Dalälvens vattenregleringsföretag), utgörande en sammanslutning av ägare till vattenfall i Dalälvens flodsystem och med ändamål att till gemensam nytta för medlemmarna reglera vattenframrinningen i Dalälven och dess tillflöden. Med hänsyn till stadens äganderätt till större delen av Svarthålsforsen ingick industriverksstyrelsen jämlikt av stadsfullmäktige år 1920 lämnat bemyndigande som medlem i Indalsälvens regleringsförening u. p. a. (Indalsälvens vattenregleringsföretag) med uppgift att vidtaga undersökningar och andra förberedande åtgärder till främjande av vattenregleringen i Indalsälven.

Reglemente m. m. Reglemente för Stockholms gasverk och elverk, godkänt av SF 20

mars 1944 (Kf 1944: nr 14). Taxa för elektrisk energi, levererad från Stockholms elektricitetsverk, antagen av SF 16 nov. 1936. SF hava bemyndigat industriverksstyrelsen att besluta om leverans av elektrisk energi till enstaka elektriska anläggningar utom staden samt att besluta om ev. erforderliga krisåtgärder. Normaltaxorna för lågspänd ström äro 25 öre per kWh, G kr. per år + 10 öre per kWh samt 2 G kr. per år + 6 öre per kWh, där G är en grundavgift, bestämd efter lägenhetens storlek och art. Därjämte finnas effektränstaxa, motortaxa (12 kr. per mätare och år + 12 öre per kWh) och tidgränstaxa samt ett antal under avveckling varande specialtaxor.

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 62,385,000 kr., dessutom förslagsmedel 20,000,000 kr.; kapitalbudgeten, lånemedel, i linjen 48,950,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 86,856,000 kr.

Direktörskontor.

Direktör. (B 22).

Berg, O. T. (förrödn. t. o. m. 30/6 1958).

Sekreterare.

Gustafsson, K. F. (31), för tjänstemannafrågor; Danielson, G. L. (28), för kollektivavtalsfrågor m. m.

Civildöversassistent (24).

Söderberg, K. S.

Ekonomiförvaltning.

Kontorschef (33).

Pihlstedt, E. E.

Kamrerare (3 kl.) (Ex. 26).

Nabseth, A. T.

Bokförings- och avlöningskontor.

Kamrerare (3 kl.) (26).

Edholm, J. A.

Förste kammarskrivare (23).

Fagerell, J. V. W.; Nyhlén, K. E., kamrerare.

Kammarskrivare (21).

Guldbrand, S. G.; Runngren, E. G. K.; Anderson, E. R.; Gillberg, E. G. (Ex.).

Förste kontorsskrivare (16).

Barentheim, Ulla G. A.

En *kontorsskrivare*, fem *kanslibiträden*, sjutton *kontorsbiträden*, en *expeditionsvakt*.

Kassakontor.

Förste kassör (26).

Hellgren, H. M.

Förste kammarskrivare (23).

Morén, O. W.; Wunge, N. G. J.

Kammarskrivare (21).

Söderström, S. E.

Förste kontorsskrivare (16).

Lundholm, E. H. B.

En *kontorsskrivare*, ett *kanslibitråde*, tre *expeditionsvaktsbiträden*.

Kansli.

(Registratur, bibliotek, skrivcentral och telefonväxel.)

Kamrerare (3 kl.) (26).

Vakant, *tf.* Kristoffersson, J.

Förste kammarskrivare (23).

Alsén, E. D. J.; Ljungsäter, N. R., tjl. (se sid. 156).

Kammarskrivare (21).

Thörne, O. F., tjl. (se sid. 156), *tf.* Andberg, E. G.; Carlson, f. Sjögren, G. Vanja A.

Kontorsassistent (18).

Nyquist, Karin J.

En *förste vaktmästare*, fem *kontorskrivare*, en *förste expeditiönsvakt*, fem *kanslibiträden*, en *första telefonist*, en *expeditiönsvakt*, åtta *kontorsbiträden*, fyra *telefonister*, fem *expeditiönsvaktsbiträden*.

Produktion.

(Omfattande avdelningarna för produktion och fördelning i stora drag av elenergi med därtill hörande utvidgnings- och byggnadsarbeten samt inköp och förråd.)

Chefsingenjör (B 19).

Vakant, *tf.* Ryman, E. S.

Byråingenjörer (33).

Colding, K. G. S.; Olsson, G. I.

Ingenjör (28).

Vakant.

Konstruktör (21).

Vakant, *tf.* Grönros, E. Hj.

Drift.

Förste ingenjör (B 15).

Dagert, K. O. E.

Centralt driftkontor.

Förste driftsingenjör (35).

Holmqvist, E. T.

Driftsingenjör (33).

Nyquist, B. L. F.

Ingenjörer (28).

Björkegren, E. A.; Haking, S. H.; Aneer, S. I.

Biträdande ingenjörer (25).

Aderfelt, F. H. E.; Liljequist, P.-A. I. (Ex.).

Underingenjörer (23).

Lindqvist, S. H.; Plato, A. G.; Berglin, A. A.

Öververkmästare (22).

Dahlqvist, A. M.; Linderstam, C.-A. J. E.

Förste verkmästare (21).

Ohrling, Å. L.; Johansson, C. G. B.; Johansson, K. H.; Hamlund, J. G.; Persson, S.-E. G.; Clewmo, K. L.; Bodén, G. O.; Lind, K. A.; en vakant.

Kontorsassistent (18).

Collin, N. H.

En *kontorsskrivare*, två *kanslibiträden*, två *kontorsbiträden*.

Understationer.

Beckomborgaverket.

Söderbergavägen, Spånga; t. 36 14 02.

Fyra verkmästare.

Brunkebergssstationen.

Mäster Samuelsgatan 21, C.; t. 11 08 73.

Fyra verkmästare, fyra förmän.

Danviksstationen.

Älsnögatan 12, Sö.; t. 43 92 33.

Driften automatisk.

Djurgårdsstationen.

Singelbacken, Djurgården, Ö.; t. 61 38 23.

Driften automatisk.

Enskedestationen.

Enskedevägen 40, Enskede; t. 49 46 10.

Fyra verkmästare.

Gubbängsstationen.

Lingvägen, Enskede; t. 94 24 09.

Driften automatisk.

Högalidsstationen.*Krumakargatan 33, Sö.; t. 43 14 57.*

Fyra verkmästare, fyra förmän.

Katarinastationen.*Östgötagatan 14, Sö.; t. 41 37 76.*

Fyra verkmästare, fyra förmän.

Kronobergsstationen.*Kungsholmsgatan 55—57, K.; t. 50 75 06.*

Fyra verkmästare, fyra förmän.

Lillsjöstationen.*Lövåsvägen 43—45, Bromma; t. 25 68 02.*

Fyra verkmästare, en förman.

Nybohovsstationen.*Södertäljevägen, Stockholm 9; t. 45 30 90.*

Driften automatisk.

Skanstullsverket.*Hammarbyvägen 14, Stockholm 20; t. 41 92 38.*

Fyra verkmästare, fyra förmän.

Tulestationen.*Kungstensgatan 23, Stockholm 19; t. 32 27 57.*

Fyra verkmästare, fyra förmän.

Ulvundastationen.*Ulvundavägen, Bromma; t. 28 83 55.*

Driften automatisk.

Västertorpsstationen.*Västertorpsvägen, Hägersten; t. 46 55 90.*

Fyra verkmästare.

Älvsjöstationen.*Sjättenovembervägen 188, Älvsjö; t. 47 18 08.*

En förman.

Ängbystationen.*Per Ekströms Väg 19, Bromma; t. 37 09 25.*

Driften automatisk.

Östermalmsstationen.*Gumshornsgatan 2, Ö.; t. 62 60 53.*

Fyra verkmästare, fyra förmän.

Härutöver finnas tjugufyra helautomatiska likrikstationsstationer.

Dessutom vid understationerna: Sexton verkmästare, tjugufyra förmän samt (vid 1953 års början) 74 arbetare.

Kraftverk.**Värtaverket.***Värtan; kontoret: t. 62 44 23, 62 44 24; kontrollrummet: t. 62 44 47; maskinmaskarkontoret: t. 60 40 29.**Driftsingenjör (33).*

Gustavsson, F. H., tjl. (se nedan), tf. Svedblad, P. T.

Ingenjör (28).

Svedblad, P. T., tjl. (se ovan); tf. Ohlsson, B. O.

Biträdande ingenjör (25).

Kåberg, S. G.

Förste maskinmästare (23).

Thorell, G. A.

Öververkmästare (22).

Eriksson, G. L. Hj.

Konstruktörer (21).

Larsson, P.-A.; en vakant (Ex.).

Maskinmästare (21).

Söderman, J. F.; Ericsson, A. E.; Holmgren, A.

Förste verkmästare (21).

Sjöberg, C. H.; Johansson, K. R.; Wallén, H. E. G.

Ritare (19).

Isgren, N. E.

Sex maskinmästare, sexton förste maskinister, sju verkmästare, nio förmän, ett biträde, en portvakt samt (vid 1953 års början) 149 arbetare.

Kammarsskrivare (21).

Trotter, J. K.

Förste kontorsskrivare (16).

Orremark, N. G. O.

Två kontorsskrivare, ett kanslibitträde, ett kontorsbiträde, två expeditiönsvaksbiträden.

För utredning av kommunala ångkraftverk.

Förste ingenjör (19,200 kr.).

Gustavsson, F. H.

Ingenjör (10,236 kr.).

Lilljeqvist, J. G. H.

Konstruktör (7,776 kr.).

Rudgård, L. T. R.

Untraverket.

Postadress: Orrskog; t. Tierp 57 och 287.

Ingenjör (31).

Lindborg, D. E.

Öververkmästare (22)

(nuv. inneh. g 17).

Eriksson, A. A.

Förste kammarsskrivare (23).

Lanbert, K. G. L.

Fyra verkmästare, fyra förmän, ett för-
rådsbiträde, en kontorsskrivare samt (vid
1953 års början) 26 arbetare.

Elektrisk anläggningsavdelning.

Förste ingenjör (B 13).

Ryman, E. S., tjl. (se sid. 234), *tf.* Brismar,
E. G.

Byråingenjör (Ex. 33).

Brismar, E. G., tjl. (se ovan).

Ingenjörer (28).

Brismar, E. G., tjl. (se ovan); Landén, K.-I.;
Berglund, E. M.; Larsson, J. E. (Ex.).

Biträdande ingenjörer (25).

Larsson, J. E., tjl. (se ovan), *tf.* Löfman, L. G.;
Ericson, N. B.; Frisk, E. Hj. H.; Hed-
beck, E. K. V.; Hall, G. L. A. (Ex.).

Underingenjörer (23).

Lantz, C. A.; Hanström, C. H.; Jensen, B. O. H.;
Löfman, L. G., tjl. (se ovan), *tf.* Larsson,
E.; Sköld, E. W.; Hammarberg, L. B.

Konstruktörer (21).

Gustafsson, B. G. F.; Larsson, E., tjl. (se ovan);
Kindahl, H. S.; Eriksson, G. J.; Olsson, S.-
T. J.; Hökstedt, G. E. M.; Kihlberg, S.-E.;
Holm, P. A.; en vakant (Ex.).

Ritare (19).

Ljunberg, K. Å.; Fristedt, J. E.; Hellström, S.;
Ramsell, H. A.; Broman, B. S.; Jonasson, T.
R. B.; Mell, B. L.; Ekstrand, B. G.; Eriksson,
L. M.; en vakant, *tf.* Kemgren, K. A.; en
vakant, *tf.* Svensson, S. G. Å.; fem vakanta
(däruv fyra Ex.).

Ett biträde, en kopist, ett expediti-
onsvaktbiträde.

Öververkmästare (22).

Sahlin, K. S. J.

Förste verkmästare (21).

Sjöström, J. F.; Godström, G. O.; Lundberg, B. D.

Fyra verkmästare, en förrådsförmän,
ett förrådsbiträde samt (vid 1953 års början)
55 arbetare.

Ledningsnät och offentlig belysning.

Förste ingenjör (B 13)

(nuv. inneh. g 24).

Block, J. L.

Byråingenjör (33).

Larsson, K. Elov.

Arbetschef (33).

Åke, N. O.

Ingenjörer (28).

Bergstedt, A. E.; Nordin, B. F.; Sundström, Y. H.;
Igelström, H. V.

Biträdande ingenjör (25).

Persson-Sjörs, J. A.

Underingenjörer (23).

Djurberg, K.-E.; Almquist, T. P.-E. (Ex.).

Förste kammarsskrivare (23).

Ramberg, J. S.

Underingenjör (23)

(nuv. inneh. g 15).

Asplund, G. A., föreståndare för kartbyrån.

Kammarsskrivare (21).

Runblom, K. G. H., tjl. (se sid. 238); Rapp, A. M.

Konstruktör (21).

Sandell, F. E. W.

Ritare (19).

Ivræus, K. Y. L.; Steiner, E. P.; Eriksson, R.
G. A.; Claesson, K. P. E.; Thermenius, J. R.
V. I. (Ex.).

Sex ritare, tre första ritbiträden, fjorton
ritbiträden, en förste kontorsskrivare, sex
kontorsskrivare, en expediti-
onsvakt, tre
kontorsbiträden.

Öververkmästare (22).

Gårdhner, C. L. S.; Bengtsson, J. A.

Förste verkmästare (21).

Engström, F. J.; Damberg, O. E.; Blücher, K. T.; Sandelin, H. R.; Pehrson, K. O.; Larsson, H. W.; Johansson, S. A.; Nilsson, J. K.; Lundén, S. E. R.

Tjuguttre verkmästare, åtta förmän, sex verkmästarebiträden, ett förrädsbiträde, tre biträden, åtta expeditionsvaktsbiträden samt (vid 1953 års början) 284 arbetare.

Mekanisk verkstad m. m.*Ingenjör* (31).

Hogen, K.

Öververkmästare (22).

Johnson, A. F.

Förste verkmästare (21).

Jakobsson, J. R.

Två verkmästare samt (vid 1953 års början) 65 arbetare.

Inköp och förråd.*Intendent* (2 kl.) (33).

Stenrot, J. A. T.

Kamrerare (26).

Welin, H.

Ingenjör (26).

Molitor, A. W.

Förste kammarsskrivare (23).

Svartengren, C. A.¹⁾; Thunholm, D. N. V.¹⁾; Lagerquist, K. H.

Kammarsskrivare (21).

Broström, T.; Eriksson, E. H.; Gustafson, T.; Allmér, K. G.; Lefrell, E. G.

Kontorsassistenter (18).

Ableen, J. G. A., tj. (se sid. 498); Adolfsson, E. G., tj. (se sid. 65), tf. Oddner, F. M.; Ericsson, B.; Grener, N. I.; Dahlberg, K.-G.; en vakant, tf. Cederholm, A. E.

Förste kontorsskrivare (16).

Brandt, Karin V. M.; Rånlund, T. A.; en vakant.

En förrädsförmän, två kanslibiträden, en första kopist, sju kontorsbiträden, en kopist, en expeditionsvakt, två expeditionsvaktsbiträden.

Transportkontor.*Biträdande ingenjör* (Ex. 25).

Danielsson, J. Hj.

¹⁾ Åtnjuter avlöning enligt g 17.

En transportmästare, en kontorsskrivare, en verkmästare, två automobilförare samt (vid 1953 års början) 14 chaufförer.

Huvudförrådet.*Kungstensgatan 23, Va.*

En förrädsmästare, fyra förrädsförmän, fem förrädsbiträden samt (vid 1953 års början) 18 förrädsarbetare.

Bromma-, Enskede-, Tule-, Värta- och Älvsjöförråden, se ovan.

Untraförrådet.

Se Untraverket.

Byggnadsavdelning.*Arbetschef* (37).

Åkermark, J. Hj. T., tj. (se sid. 244).

Ingenjör (28).

Eigert, R. E.

Byggnadsingenjörer (26).

Barke, K. F.; Samuelsson, R.

Biträdande ingenjör (Ex. 25).

Carlqvist, G. A.

Underingenjörer (23).

Carlqvist, G. A., tj. (se ovan), tf. Malmberg, K. H.; Tägtström, N. G.; Magnusson, J. E. (Ex.).

Konstruktörer (21).

Malmberg, K. H., tj. (se ovan); Foberg, G. J.; Jacobson, H.; Magnusson, J. E., tj. (se ovan), tf. Andersson, E. L.; Ahlin, T. I.

Förste verkmästare (21).

Andersson, G. A.; Grundsten, H. A. E. (Ex.).

Ritare (19).

Andersson, E. L., tj. (se ovan); Rydberg, B. W. G.; en vakant, tf. Nilverud, L. A. H.; Nimert, E. R. (Ex.).

En verkmästare, fyra förmän, en ritare, två första ritbiträden, ett ritbiträde, en expeditionsvakt samt (vid 1953 års början) 52 arbetare.

Distribution.

(Omfattar avdelningarna för distribution, abonnentavräkning, taxor, ackvisition och upplysning.)

Chefsingenjör (B 19).

Tennander, S. A. V. (förrödn. t. o. m. ³¹/s 1955).

Ingenjör (28).

Vakant.

Kamrerare (3 kl.) (26).

Vakant, *tf.* Grandell, J. G.

Distributionens första avdelning.

Förste ingenjör (B 13)

(nuv. inneh. g 24).

Lundberg, T.

Ingenjörer.

Egnell, E. A. (31); Wrangel, H. W. (28); en vakant (28).

Biträdande ingenjörer (25).

Rosenqvist, C. A. B.; Lindahl, V. E.

Underingenjörer (23).

Fällman, C. R.; Svensson, L. H. V.; Selander, J. T. A.

Mätartekniker (22).

Schwalbe, N. P. T.

Besiktningsmän (21).

Fällman, C. H.; Hagström, N. B. L.; Wennersten, B. F. H.; Beckman, B. S.; Elving, S. U.; Järnvik, G. A.; Waldeback, L. O. Z. (Ex.).

Förste verkmästare (21).

Lindeberg, H. W.; Godeau, N. F. W.; Egræus, N. A.; en vakant, *tf.* Sohlberg, K. E.

Fjorton verkmästare, två förmän, en elförman, två verkmästarebiträden samt (vid 1953 års början) 101 arbetare.

Förste kammarskrivare (23).

Kristoffersson, J., tj. (se sid. 234), *tf.* Runblom, K. G. H.

Kammarskrivare (21).

Wisell, E. B.; Nilsson, E. G.

Kontorsassistenter (18).

Holmquist, N. O. E.; Jakobsson, S. E.; Eneroth, Wanda C.; Carlsson, A. J. V.

Två ritare, två ritbiträden, fem kontorskrivare, tre kanslibiträden, sju kontorsbiträden, en expeditiionsvakt, elva expeditiionsvaktsbiträden.

Distributionens andra avdelning.

Förste ingenjör (B 13).

Welmer, P. G.

Ingenjör (31).

Björklund, S. O.

Biträdande ingenjörer (Ex. 25).

Kjellberg, G. R.; en vakant.

Byråassistent (24).

Grandell, J. G., tj. (se ovan), *tf.* Wirén, C. G. L.

Förste kammarskrivare (23).

Wirén, C. G. L., tj. (se ovan), *tf.* Malmström, C. H.; Karlén, K. Hj. H.

Kammarskrivare (21).

Malmström, C. H. tj. (se ovan), *tf.* Hansell, B. G.; Jerrstedt, L. Å. (Ex.).

Kontorsassistent (18).

Jansson, K.-A. G.

Förste kontorsskrivare (16).

Lewné, E. G. V.; Gezelius, Britta A.; en vakant.

Sex ritningskontrollanter, fyra kontorskrivare, sex kanslibiträden, trettio kontorsbiträden, två expeditiionsvakter, sex expeditiionsvaktsbiträden.

Abbonenttjänst.

Brunkebergstorg 24, C.

Utställningsföreståndare (23).

Sjöqvist, F. R.

Konsulent (21).

Porne, T. F.

Hemkonsulent (21).

Carlsson, Elin H.

Förste kontorsskrivare (16).

Lantz, A. Ch. F.

Ett utställningsbiträde, en kontorsskrivare, ett expeditiionsvaktsbiträde.

Avläsning och abonnentavräkning.

Intendent (2 kl.) (33).

Gilljam, E. W.

Abbonemang och avräkning.

Kamrerare (3 kl.) (26).

Lindbergh, E. L.

Förste kammarskrivare (23).

Schönhult, S. I. M.; Möller, E. O. V.; Millstein, O. F. M.; Jonsson, T. A.; Hofstedt, J. E.

Kammarsskrivare (21).

Löfgren, K. R.; Widegren, E. M.; Molin, G. P.; Halling, G. K.; Lejdström, H. E. C. J.

Kontorsassistenter (18).

Hansell, B. G., tjl. (se sid. 238); Sandberg, E. A. M., tjl. (se sid. 123); Andberg, E. G., tjl. (se sid. 234), tf. Sjöstedt, T. Margit; Barfve-stam, K. G.; Jerrstedt, L. Å., tjl. (se sid. 238), tf. Truving, R. U. I.; Mesterton, f. Åberg, Ingrid S.; Erikson, Karin L. D.

Förste kontorsskrivare (16).

Holmer, K. Eva Ch.; Sjöstedt, T. Margit, tjl. (se ovan); Grönlund, Gurli.

Sju kontorsskrivare, trettioen kanslibiträden, sjuttioåtta kontorsbiträden, åtta expeditionsvaktsbiträden.

Avläsning.

Kamrerare (3 kl.) (26).

Rydberg, W. O.

Kammarsskrivare (21).

Johnson, J. A. G.; O'Konor, K. E.; Hülphers, S. F.

Kontorsassistent (18)

Vakant.

Förste kontorsskrivare (16).

Andersson, K. A.

Mätarkontrollant (20).

Berg, O. A.

Tio uppbořdsförmän, tjugoått central-
uppbořdsförmän, åttiosju uppbořdsförmän, två
kontorsskrivare, fyra uppbořdsman-naaspi-
ranter, två kanslibiträden, fyra kontors-

biträden, fyra biträden, två expeditions-
vaktsbiträden.

Personal vid förvaltningsbyggnaden.

Två värmeledningsskötare, tre portvak-
ter samt (vid 1953 års början) 21 städerskor.

Dessutom vid elektricitetsverket följande va-
kanta tjänster, på vilka förordnande icke ut-
färdats:

En kontorsassistent, ett verkmästar-
biträde.

Belysning av gator och allmänna platser.

Elektricitetsverket ombesörjer elektrisk belys-
ning av gator och allmänna platser.

Antalet för gatubelysning avsedda elektriska
lampor utgjorde vid 1952 års slut 39,923 st.,
därav utom glödlampor 175 st. kvicksilverlam-
por, 330 st. blandljuslampor och 100 st. natri-
umlampor samt 2 lysrörsarmaturer. Den elekt-
riska gatubelysningen tändes och släcks av sta-
tionspersonalen genom ett fjärrmanöversystem,
vilket år 1952 visade en brinntid av 3,904
timmar. Tillsynen av gatubelysningen och verk-
ställandet av erforderliga lampbyten ombesörjes
av cirka 23 lampskötare.

Stat år 1953. (Offentlig belysning.) Ut-
gifter: driftbudgeten 1,965,000 kr.

Vatten-, gas- och elektricitetslednings- entreprenörer.

Fullständig förteckning över av industriverks-
styrelsen antagna gas-, vatten- och elektricitets-
ledningsentreprenörer återfinnes i telefonkatalo-
gens yrkesregister samt i adresskalendern.

Stockholms stads hamnstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

Hamnstyrelsen.

Katarinavägen 13 A och Stadsgården 14—16 (postadress: Stockholm 15; postgirokonto nr 3115); t. 44 09 20 (8,30—16,30, lördagar och dag före helgdag 8,30—14); (efter kontorstid de telefonlinjer, som angivas i telefonkatalogen; jfr och nedan för vissa tjänstemän). Styrelsen sammanträder i regel varannan helgfri måndag kl. 10.

I gamla tider fanns i Stockholm en institution, »kommitterade över börs-, bro- och hamnbyggnader», som bl. a. handlade vissa ärenden rörande hamnen. Dessa kommitterades uppgifter övertogs år 1846 av den då inrättade drätselkommissionen. Under dennas inseende inrättades bl. a. en kajbyggnadsdirektion och en slussplansstyrelse. Efter drätselnämndens inrättande år 1864 handlades frågor rörande stadens hamnväsende av denna nämnd. År 1875 väcktes ett förslag om upprättande av en särskild hamnstyrelse, vilket emellertid avlogs av stadsfullmäktige 1881. I början av år 1898 uppdrog beredningsutskottet åt delegerade att utreda frågan om lämpligaste ordnandet av stadens hamnväsen, antingen genom särskild styrelse eller annorledes. Detta uppdrag ledde till att stadsfullmäktige antogo en ändring i instruktionen för handels- och sjöfartsnämnden, varigenom denna nämnd icke blott ålades att avgiva utlåtanden i hamnfrågor, då sådana begärdes, utan även berättigades att på eget initiativ göra framställning i hithörande ämnen, i samband varmed nämnden fick rätt att tillsätta särskilda delegerade för handläggning av hamnärenden (hamndelegerade). År 1903 väcktes hos stadsfullmäktige åter motion om upprättande av en särskild hamnstyrelse, vilken motion remitterades till den s. k. omorganisationskommittén, som inkom med förslag i ämnet, varefter fullmäktige den 16 mars 1908 beslöt att inrätta en särskild hamnstyrelse för Stockholm, *Stockholms stads hamnstyrelse*, som med år 1909 trädde i verksamhet.

I samband med ombildningen av den cen-

trala stadsförvaltningen och på grundval av ett av särskilda kommitterade för hamnväsendets omorganisation utarbetat förslag utfärdades ny instruktion för hamnstyrelsen den 19 mars 1920. Bland de härvid genomförda organisatoriska förändringarna märkes särskilt överförandet av byggnadskontorets hamnavdelning till hamnstyrelsen under benämningen hamnbyggnadsavdelningen samt inrättande av en ledande befattning i spetsen för hamnförvaltningen (hamndirektör). År 1921 ändrades hamnstyrelsens sammansättning därhän att, utöver de av stadsfullmäktige valda, k. m:t och Stockholms handelskammare skulle utse vardera en ledamot (se sid. 241).

I anslutning till den kommunala omorganisationen år 1940 antogo stadsfullmäktige den 23 september samma år ny, av överståthållarämbetet den 3 mars 1941 fastställd instruktion för hamnstyrelsen. Rörande styrelsens sammansättning har k. m:t den 31 januari 1941 fastställt särskilda bestämmelser, vilka i sak överensstämma med de år 1921 vidtagna ändringarna.

Genom utslag den 13 januari 1941 har Österbygdens vattendomstol lämnat Stockholms stad tillstånd att till förmån för farlederna genom staden mellan Mälaren och Saltsjön verkställa reglering av vattnets avrinning ur Mälaren. Regleringen skulle verkställas i två etapper, den första avseende en partiell och den andra en fullständig reglering av vattenavrinningen. Arbetena för genomförande av den partiella regleringen blevo i huvudsak avslutade under år 1942.

Handhavandet av småbåts-(lustbåts)rörelsen i hamnen ombesörjes fr. o. m. den 1 januari 1945 av idrotts- och friluftsstyrelsen (se sid. 216).

Hamnstyrelsen handhar skötseln av stadens hamnväsen. Det åligger styrelsen i sådant avseende att sörja för att hamnrörelsens behov av nya hamnanläggningar med tillhörande anstalter, redskap och materiel samt av isbrytarfartyg och dylikt bli tillgodosedda; att ombesörja nybyggnad, underhåll och förvaltning av hamnens anläggningar och anstalter, husbyggnader, kanaler och slussar; att förvalta hamnens fastigheter och områden; att ombesörja hamnrörelsens drift och handlägga ärenden rörande den

allmänna belysningen å hamnområden; att upprätta och stadsfullmäktiges prövning underställa förslag till taxor å hamnavgifter, avgifter för kvarliggande gods, slussavgifter samt kanal- och broavgifter, hamnordning och andra allmänna trafikföreskrifter samt själv utfärda ordningsföreskrifter och taxor för begagnande av stadens för hamnrörelsen gjorda anläggningar samt redskap och materiel; att uppbära hamnväsendet tillkommande avgifter ävensom att verkställa nybyggnad och ombesörja underhåll av broar samt att öva inseeende över stadens till tullverket upplåtna byggnader, ombesörja deras underhåll och verkställa motsvarande nybyggnader.

Hamnstyrelsen består av, förutom ordförande, som tillsättes av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra för två år valda ledamöter, av vilka en utses av k. m:t, en av Stockholms handelskammare samt fyra av stadsfullmäktige. För vardera av de av k. m:t och Stockholms handelskammare utsedda ledamöterna tillsättes i enahanda ordning en suppleant. För övriga ledamöter välja stadsfullmäktige fyra suppleanter. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande.

Under hamnstyrelsen lyder hamnförvaltningen, vars chef är hamndirektören, vilken har ledningen och överinseeendet av hamnrörelsen och hamnen.

De hamnstyrelsen åliggande uppgifterna handläggas fr. o. m. den 1 januari 1938 under hamndirektören å fem avdelningar, nämligen räkningskontoret för räkenskaper, upplåtelse och förvaltning av fastigheter, tomter o. d. och personalärenden, hamnkassakontoret för kassarörelse och uppbörd, hamnkontoret för driften, hamnbyggnadsavdelningen för nybyggnad och underhåll samt maskinavdelningen för underhåll och drift av hamnkranar, rörliga broar, hissar, elektriska anläggningar m. m.

Stockholms hamn utgöres av de hamnanläggningar och vattenområden, som äro belägna inom Stockholms hamnområde, vars gränser äro av k. m:t fastställda den 27 september 1878, 15 juli 1881, 1 mars 1912, 14 februari 1919, 1 februari 1924, 3 februari 1928 och 5 juli 1929 (se karta sid. 660). Hamnen består av två i förvaltningshänseende skilda delar, tullhamnen och frihamnen. Den förra förvaltas av hamnstyrelsen, den senare beträffande anläggningarna av hamnstyrelsen men i avseende å rörelsen av Stockholms frihamnsaktiebolag (se sid. 525). Stockholms hamn har en kajsträcka av 19,559 m. Hamnens vattenområde omfattar c:a 1,450 hektar och dess markområde 201 hektar. Sammanlagda golvarealen för godsuppläggning i av hamnen uppförda varuskjul, magasin och tullbyggnader utgör 131,300 kv.m. Hamnens järnvägsspår hava en sammanlagd längd av 72,033 m; 10,653 längdmeter kaj är försedd med kranspår. Hamnstyrelsen har 166 kranar.

Instruktioner. Instruktion för Stockholms stads hamnstyrelse, fastställd av ÖÅ 3 mars 1941 (Kf 1940: nr 66). K. brev 31 jan. 1941 med särskild föreskrift rör. sammansättningen av Stockholms stads hamnstyrelse (Kf 1940: nr 65). Instruktion för hamndirektören, fastställd av hamnstyrelsen 11 maj 1923 (Kf 1923: nr 19), med ändr. 1 dec. 1936.

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 37,644,850 kr. (därav engångs 635,500 kr.), kapitalbudgeten 443,000 kr., lånemedel, i linjen 5,639,500 kr., inom linjen 2,494,500 kr., dessutom förlagsmedel 2,371,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 36,989,870 kr.

Hamnstyrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Agrenius, G. B., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

***Stridsberg, H. A.**, ombudsman (utsedd av stadsfullm.).

Övriga ledamöter.

Lindskog, C. P. F., avdelningschef (utsedd av k. m:t).

***Nordin, E. A.**, kontorschef, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

***Ohlin, P. H.**, direktör (utsedd av Stockholms handelskammare).

Orre, O. S. W., direktör, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

Sundin, T. W., tullpackhusförmän (utsedd av stadsfullm.).

Suppleanter.¹⁾

Aronsson, G. A., köpman (utsedd av stadsfullm.).

***Gerentz, S. T.**, sekreterare (utsedd av Stockholms handelskammare).

Larsson, E. R., ombudsman (utsedd av k. m:t).

***Ljung, A. J. H.**, förrädsarbetare, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

Löfgren, H. S., direktör (utsedd av stadsfullm.).

***Odwallius, N. A.**, disponent (utsedd av stadsfullm.).

¹⁾ Vid förfall för ordföranden, hrr Nordin och Orre inträder i första hand suppleanten hrr Löfgren och därefter suppleanterna hrr Odwallius, Aronsson och Ljung samt för de övriga av stadsfullmäktige valda ledamöterna hrr Aronsson, Ljung, Löfgren och Odwallius i nu nämnd ordning.

HS

Hamnstyrelsens delegerade.

Agrenius, G. B., ordf.; **Stridsberg, H. A.**, vice ordf.

Sekreterare.

Nordström, A. A. T., sekreterare (se nedan);
t. 44 09 20; mottagningstid: 10—11.

Revisorer.

Stadsfullmäktige utse årligen i december tre revisorer jämte två suppleanter för granskning av hamnstyrelsens räkenskaper och förvaltning under nästföljande år.

Eriksson, E. G., kontorsassistent, ordf.

Lindestam, K. W., kassör.

Sjöquist, D. G., f. d. byrådirektör.

Suppleanter:

Crammer, S. Å. L., ombudsman.

Ericsson, O. E., kamrerare.

Hamnstyrelsens taxekommitté.

Den 16 december 1946 beslöt hamnstyrelsen tillsätta en kommitté av fem ledamöter för att verkställa revision av gällande hamn-, kanal- och slusstaxor i Stockholm. En representant för Stockholms rederiförening skulle delta i kommitténs arbete. Val av ledamöter ägde rum samma dag.

Ledamöter.

Ericsson, C. E., direktör, **Agrenius, G. B.**, borgarråd, stadsfullm., **Linder, N. H. H.**, hamndirektör, **Stridsberg, H. A.**, ombudsman (representanter för hamnstyrelsen); **Örre, O. S. W.**, direktör, stadsfullm. (representant för Stockholms rederiförening).

Sekreterare.

Nordström, A. A. T., sekreterare.

Central förvaltning.

Katarinavägen 13 A, 3 tr.; t. 44 09 20; expeditionstid 8,30—16,15 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14).

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 6,294,850 kr. (därav engångs 57,000 kr.); inkomster: driftbudgeten 6,294,850 kr.

Hamndirektör (B 21).

Linder, N. H. H. (förordn. t. o. m. ³¹/5 1957); mottagningstid: 10—12.

Hamndirektörens kansli.

Sekreterare (31).

Nordström, A. A. T.

Kontorsassistent (18).

Forsberg, Ingrid M.

Förste valkmästare (13).

Westerdahl, E. O.

En telefonist.

Räkenskapskontoret.

Katarinavägen 13 A, 3 tr.; t. 44 09 20; expeditionstid: 8,30—16,15 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14), t. 44 09 28 (övriga tider).

Räkenskapskontoret åligger bl. a. att ombesörja förändrat av nödiga räkenskaper, att handhava personalärenden, att öva tillsyn över att till styrelsens förfogande ställda medel användas i enlighet med givna föreskrifter samt att handhava upplåtelse och förvaltningen av till hamnen hörande byggnader, områden och annan egendom, i den mån detta ej åligger annan avdelning.

Instruktion. Instruktion för hamakamreraren, fastställd av hamnstyrelsen 11 maj 1923.

Hamnkamrerare (33).

Sundmark, N. W. A.; mottagningstid: 10—12.

Förste kammarskrivare (23).

Nyström, K. G.; **Jacobsson, E. H.**, tj. (se sid. 226), **tf. Larsson, T. A.**

Kammarskrivare (21).

Vakant, **tf. Hannell, L. B.**

Kontorsassistenter (18).

Farman, C. H., tj. (se sid. 243), **tf. Carlsson, B. J. S.**; **Hannell, L. B.**, tj. (se ovan), **tf. Westergren, C. E.**

En **förste kontorsskrivare**, en **kontorskrivare**, två **kanslibiträden**, ett **kontorsbiträde**, en **expeditionsvakt**, ett **expeditionsvaktsbiträde**.

Hamnkassakontoret.

Katarinavägen 13 A, n. b.; t. 44 09 20; expeditionstid: 9—16 (lördagar och dag före helgdag 9—14); t. 44 09 27 (övriga tider).

Hamnkassakontoret ombesörjer debitering och uppbörd av hamnen tillkommande avgifter med

undantag av hamnavgifter för varor, ankommande från utrikes ort, samt av transitmagasinshyror, vilka avgifter uppbäras av tullverket.

Författningar. Taxa å hamnavgifter i Stockholm 15 jan. 1953 för tiden till utgången av år 1954 (Kf 1953: nr 4). Bestämmelser ang. uppbörd av hamnavgifter i Stockholms tullhamn, fastställda av hamnstyrelsen 16 dec. 1936, med ändr. 29 nov. 1938. Reglemente för Stockholms stads mätare och vägare, fastställt av ÖA 2 april 1903. Taxa för Stockholms stads vägare, fastställd av ÖA 7 jan. 1952 (Kf 1952: nr 1), med ändr.

Intendent (28).

Sundmark, O. F.

Förste kammarskrivare (kassör) (23).

Åberg, P.

Förste kammarskrivare (23).

Borgstedt, G. V. R.

Kammarskrivare (21).

Larsson, T. A., tjl. (se sid. 242), *tf.* Farman, C. H.; Aulander, S. E.

Kontorsassistenter (18).

Wallin, C. A.; Ramsin, B.; Hesselgren, K. F.

En *förste kontorsskrivare*, fem *kansli-biträden*, sex *kontorsbiträden*, en *expeditionsvakt*, ett *expeditionsvaktsbiträde*.

Hamnkontoret.

Stadsgården 14—16, 2 tr.; t. 44 09 20 (8,30—16,30), 44 09 21, 44 09 22 (övr. tider); expeditionstid: 8—16,30, lördagar och dag före helgdag 8—14.

Hamnkontoret handhar hamnrörelsens drift och därmed sammanhängande förhållanden samt övervakar efterlevnaden av för hamnen gällande föreskrifter.

För allmänna ordningen och säkerheten i hamnen svarar polisverket, av vilket en särskild avdelning, hamnavdelningen, är inrättad för tjänstgöring inom till hamnen hörande områden på land och vatten (se sid. 95).

Författningar. Hamnordning för Stockholm, fastställd av ÖA 15 juni 1921, med ändr. (Kf 1924: nr 90; 1948: nr 36). ÖA:s kung. 10 sept. 1937 med föreskrifter om fartbegränsning i allmänna farleder inom Stockholms stads område, med ändr. 9 mars 1938, 21 maj och 31 juli 1947, 13 juni 1950 samt 1 nov. 1951. Instruktion för hamnkaptenen, fastställd av ÖA 18 febr. 1924. Instruktion för hamnmästarna,

fastställd av hamnstyrelsen 3 juli 1923. Instruktion för hamnlotsarna, fastställd av hamnstyrelsen 14 mars 1923. Instruktion för hamnförmännen, fastställd av hamnstyrelsen 22 dec. 1924. Taxa å hamnlotsavgifter inom Stockholms hamnområde, fastställd av ÖA 22 dec. 1951 (Kf 1951: nr 67). Taxa för gods, som efter viss tid kvarligger å stadens kajer m. m., fastställd av ÖA 1 okt. 1952 (Kf 1952: nr 66). Särskilda taxor för uppläggning av gods i Stockholms hamn, fastställda av hamnstyrelsen 20 okt. 1952. Taxa för begagnande av stockar, landgångar, bockar och vedmått, fastställd av hamnstyrelsen 1 dec. 1936, med ändr. Föreskrifter och taxor för begagnande av hamnkranar och annan hamnmateriel tillhöriga Stockholms hamn, fastställda av hamnstyrelsen 30 maj 1939, med ändr. Taxa å hamnspåragifter, fastställd av hamnstyrelsen 17 dec. 1938, med ändr.

Hamnkaptén (35).

Hermansson, K. A. H. (förordn. t. o. m. ^{31/7} 1956); t. 44 09 20 (8,30—16,30), 43 70 29 (övr. tider); träffas säkrast 15—16.

Kammarskrivare (21).

Vakant.

Hamnmästare (25).

Planman, G. A., träffas säkrast 10—11,30 och 15—16,30; t. 44 09 20 (8,30—16,30), 44 09 22 (övr. tider).

Hamnmästare (24).

Törnström, G. L. (hamnkontoret, Värtan, t. 61 14 60, 62 40 24), träffas säkrast 9,30—11 och 15—16,30.

Hamnlotsar (24).

Tel. 44 09 20 (8,30—16,30), 44 09 23 (övr. tider).

Nordström, K. E.; Söderman, J. H.; Nordgren, P. J.; Larsson, A. B.; Röhl, R. R. E.; Du Bois, S. O.; Frånlund, F. E. J.; Sundberg, E. O. G. (Ex.).

En *förste kontorsskrivare*, ett *kansli-biträde*, en *maskinchef*, en *förste maskinist*, sexton *hamnförmän*, en *motorbåtsförare*.

Isbrytarfartygen.

Tel. 62 26 13.

Stockholms stad äger, sedan isbrytarfartyget »Isbrytaren I» utrangerats två sådana fartyg, nämligen »Isbrytaren II» och »Starkodder».

Befälhavare.

Befälhavare å Isbrytaren II utses för varje gång fartyget sättes i verksamhet.

Maskinpersonal (se sid. 243). Övrig personal tillfälligt anställd.

Hamnbyggnadsavdelningen.

Katarinavägen 13 A, 4 tr.; t. 44 09 20 (8,30—16,30; övriga tider, till vissa tjänstemän, se nedan); expeditionstid: 8,30—16,15 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14).

Hamnbyggnadsavdelningen handhar nybyggnad och underhåll av hamnanläggningar i såväl tullhamnen som frihamnen, ävensom av under hamnstyrelsens förvaltning ställda byggnader, slussar, kanaler och andra anläggningar samt broar. Den 17 december 1943 beslöts stadsfullmäktige att brokonstruktions- och brobyggnadsarbeten skulle successivt, så snart förhållandena det medgäve, sammanföras hos gatukontoret.

Instruktion. Instruktion för överingenjören vid hamnstyrelsens hamnbyggnadsavdelning (hamnbyggnadschefen), fastställd av hamnstyrelsen 29 april 1941.

Överingenjör (hamnbyggnadschef) (B 17).

Wickert, K. A. (förordn. t. o. m. ³⁰/₆ 1953); mottagningstid: 14—16.

Förste ingenjörer (B 13).

En vakant, *tf.* Åkermark, J. Hj. T.; en vakant, *tf.* Lundahl, E. J.; en vakant, *tf.* Kullgren, M. F.; mottagningstid: 14—16.

Förste byråingenjör (35).

Enekull, T. E.

Byråingenjörer (33).

Kvarnsehl, G. B.; t. 42 05 13; Leimdörfer, P.; Kullgren, M. F., tjl. (se ovan), *tf.* Rinkert, J. A. T.

Laboratorieföreståndare (33).

Sabelström, S. C. B.; t. 42 35 55.

Ingenjörer.

Peterson, S. E. (31); Rinkert, J. A. T. (31), tjl. (se ovan); en vakant (31), *tf.* Heijkenskjöld, C. L.; t. 44 94 15 (Mälarvarvet); Lundahl, E. J. (28), tjl. (se ovan), *tf.* Tall, G. N. A.; Heijkenskjöld, C. L. (28), tjl. (se ovan), *tf.* Bodin, C.-A.; Bial, F. R. (28); Idestrom, S. A. M. (26); Tall, G. N. A. (26), tjl. (se ovan).

Intendent (28).

Leijon, R. M.

Biträdande ingenjörer (25).

Almqvist, G. F.; Avander, A. E.; Sjösteen, R. O.; Jurdahl, K. B.; Bodin, C.-A., tjl. (se ovan);

en vakant, *tf.* Gyllfors, L.-G. H.; en vakant; Sandberg, R. S. (9,684 kr.).

Underingenjörer (23).

Gustafson, J. I.; Lindström, B. E.; Fridsberg, G. F., tjl.; Dunger, C.-G.; Gustafsson, E. (9,684 kr.).

Förste kammarskrivare (23).

Söderkvist, G. A.; t. 44 09 20 (8,30—16,15), 44 09 25 (övr. tider).

Öververkmästare (22).

Schwartz, G. E., t. 43 14 89; Bergström, B. A., t. 61 00 24; Lööv, F. W., t. 43 04 89; Lilja, B. E., t. 62 23 96; Bennbäck, A. I., t. 40 91 05.

Konstruktörer (21).

Johansson, E. A.; Ohlsson, A. G.

Kammarskrivare (21).

Almqvist, G. E.; t. 43 36 16 (Mälarvarvet); en vakant, *tf.* Malmberg, G. H. E.

Kontorsassistenter (18).

En vakant, *tf.* Forssberg, K. I. E.; t. 61 24 65 (varvet å Djurgården); Niklasson, G. H. R.; Malmberg, G. H. E., tjl. (se ovan), *tf.* Kenesko, K. G.; Leijd, A. V. J.; Carlsson, B. J. S., tjl. (se sid. 242), *tf.* Liljensjö, K. G.

Fem ritare, ett ritbiträde.

Två förste kontorsskrivare, elva kontorsskrivare, tre kanslibiträden, två kontorsskrivare, två expeditionsvakter, tio förste verkmästare, åtta verkmästare, en förråds-mästare, två bogserbåtsbefälhavare, en förste mudermästare, två mudermästare, tre förrådsförmän, sex förmän, tre mättningsbiträden samt (vid 1953 års början) 420 arbetare.

Maskinavdelningen.

Katarinavägen 13 A, 5 tr.; t. 44 09 20; expeditionstid: 8,30—16,15 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14); t. 44 09 26 (övriga tider).

Maskinavdelningen handhar maskinella nybyggnader samt drift och underhåll av hamnkranar, kranreparationsverkstäder, rörliga broar, hissar, elektriska anläggningar och slussmaskiner m. m.

Instruktion. Instruktion för förste ingenjören vid hamnstyrelsens maskinavdelning (maskinavdelningschefen), fastställd av hamnstyrelsen 26 mars 1941.

Förste ingenjör (maskinavdelningschef) (B 13).

Hedlund, P. A.; mottagningstid: 13,30—14.

Ingenjörer.

Emling, E. O. H. (31); **Lieenthal, R. T. H.** (28);
Heiner, A. (28); **Sahlberg, Å. I.** (28).

Biträdande ingenjör (25).

Boström, S. E.

Konstruktör (21).

Hagberg, A. H. S.

Öververkmästare (22).

Söderström, G. W.; t. 44 09 20 (8,45—16,30);
 44 09 26 (övr. tider).

Kammarsskrivare (21).

Mac Whooll, G. T.

Sex *förste kontorsskrivare*, en *kontorsskrivare*, tre *kansli-biträden*, ett *kontors-biträde*, ett *expeditionsvaktsbiträde*, en *ritare*, fem *förste verkmästare*, en *förste maskinist*, två *hissförare* samt (vid 1953 års början) 185 arbetare.

Stadens personhiss vid Söderbergs Trappor i Stadsgården.

(Stadsgårdshissen.)

Hissen trafikerar varje söckendag, utom lördagar samt midsommar-, jul- och nyårsafton, 6,30—17,30; lördagar samt midsommar-, jul- och nyårsafton 6,30—15,30.

Avgiften för färd i hissen utgör enligt överståthållarämbetets kungörelse den 13 januari 1938 5 öre för uppfärd och 5 öre för nedfärd.

Reglemente m. m. Reglemente ang. trafiken med stadens hiss vid Söderbergs Trappor, fastställt av ÖÅ 18 dec. 1907, med ändr. 13 jan. 1938. ÖÅ:s kung. 31 jan. 1950 ang. öppethållande av stadens hiss vid Söderbergs Trappor.

Två *hissförare* (se ovan).

Slussarna.

År 1634 byggdes i Söderströms södra strömfåra en sluss av trä, vilken därpå åren 1639—1642 ombyggdes och bekläddes med tegel. Den första slussordningen utfärdades i september 1642. Slussen ombyggdes och utvidgades sedan vid flera tillfällen (bl. a. på 1740-talet av Polhem). Då slussen sedermera blev för liten för den växande sjöfarten, anlades en ny slussbyggnad i den norra strömfåran och denna, den hittillsvarande slussen vid Karl Johans Torg, blev färdig år 1850.

Sedan stadsfullmäktige den 30 mars 1931 beslutit en genomgripande omreglering av slussområdet vid Karl Johans Torg, har ny sluss

anlagts därstädes c:a 45 meter söder om den tidigare slussgraven, vilken i samband därmed förändrats till avtappningskanal. Samtidigt har slussen överbyggts med fasta broar på en höjd av 5,4 meter över Mälarens medelvattenyta, vilket medfört att slussen numera erhållit en mycket begränsad användning för handelssjöfarten.

Slussen vid Skanstull (Hammarbyslussen) har anlagts i samband med Hammarbyledens utförande. Den öppnades provisoriskt den 1 maj 1926 och invigdes den 25 november 1929.

I sammanhang med utförande av en farled mellan Hammarby sjö och Långsjön (i Nacka) har en mindre sluss (avsedd för fartyg om högst 1,5 meters djupgående) av staden anlagts i Sicklasundet. Denna öppnades för trafik den 1 oktober 1930.

Slusskontoret vid Karl Johansslussen.

Karl Johans Torg, Sö.; t. 43 43 13; tider för slussning under tiden den 1 januari—den 30 april och den 1 oktober—den 31 december söckendagar mellan klockan 7—13 och 14—17 (sön- och helgdagar hålles slussen stängd), under tiden den 1 maj—den 30 september söckendagar, utom lördagar och dag före helgdag, mellan klockan 7—13 och 14—17, lördagar och dag före helgdag mellan klockan 7—13 och 14—22 samt sön- och helgdagar mellan klockan 8—22.

Taxa m. m. Taxa å avgifter för genomfart av Karl Johansslussen fastställd av k. kommerskollegium 25 okt. 1951. Ordningsföreskrifter för Karl Johansslussen, fastställda av ÖÅ 6 april 1936.

Slusskontoret vid Hammarbyslussen.

Skanstull, Sö.; t. expeditionen: 40 93 49; slussvakterna: 41 14 27; expeditionstid: hela dygnet.

Taxa m. m. Taxa å avgifter för genomfart av Hammarbyslussen fastställd av k. kommerskollegium 25 okt. 1951. Föreskrifter för trafikerande av Hammarbyleden, fastställda av ÖÅ 16 mars 1944, med ändr.

Slussförmän (15).

Haglund, F. E.; **Englund, K. G. P.**; en vakant.

En *förste kontorsskrivare* (pers. tillägg 708 kr. för år), fyra *slussvakter*.

Sicklaslussen.

Tel. 42 08 46; expeditionstid: alla dagar 8—18.

Taxa. Taxa å avgifter för genomfart av Sicklaslussen fastställd av k. m:t 31 mars 1944,

HS

med av k. kommerskollegium 30 juli 1952 förlängd giltighet t. v. intill utgången av år 1953.
En *slussvakt* (fri bostad).

Kanalerna.

Till hamnstyrelsen höra tre kanaler, Ålkistans kanal, Djurgårdsbrunnskanalen och Karlbergskanalen.

Ålkistans kanal.

Sedan landsvägsbron över Ålkistekanalens år 1936 ersatts med fast bro, hava avgifterna för passage genom kanalen bortfallit.

Djurgårdsbrunnskanalen.

Tel. 60 81 54.

Taxa m. m. Taxa å avgifter för begagnande av Djurgårdsbrunnskanalen fastställd av k. m:t 31 mars 1944, med av k. kommerskollegium 31 juli 1952 förlängd giltighet t. v. in-

till utgången av år 1953. Ordningsföreskrifter för bron över Djurgårdsbrunnskanalen, fastställda av ÖA 10 mars 1924, med ändr. 28 april 1947.
En *brovakt*.

Karlbergskanalen.

Tel. 51 47 37.

Taxa m. m. Taxa å avgifter för begagnande av Karlbergskanalen fastställd av k. m:t 31 mars 1944 med av k. kommerskollegium 31 juli 1952 förlängd giltighet t. v. intill utgången av år 1953. Ordningsföreskrifter för bron över Karlbergskanalen, fastställda av ÖA 10 mars 1924.

En *brovakt*.

Stadshusbron.

Enligt k. m:ts beslut den 28 april 1949 är allmänna farleden mellan Riddarfjärden och Klara sjö avlyst för fartyg med högre resning över medelvattnenytan än 4,1 m.

Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Lokaler och telefoner: se nedan under de olika avdelningarna. Styrelsen sammanträder i regel i stadshuset en gång i månaden kl. 15.

Stadsfullmäktige beslöte den 1 juni 1907 att för skötseln av det samtidigt beslutade slakthuset inrätta *Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse*. Den 16 december 1907 beslöte stadsfullmäktige att fr. o. m. år 1909 åt styrelsen även uppdraga förvaltningen av stadens saluhallar och på torgen uthyrda försäljningsplatser m. m.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen har bl. a. att ombesörja de förvaltningsuppgifter, som numera obligatoriskt åvila staden jämlikt lagen angående köttbesiktning och slakthus den 11 maj 1934. Styrelsen har till uppgift: att handhåva förvaltningen dels av slakthuset med tillhörande besiktningssbyrå och destruktionsanstalt, marknadsplats för kreaturshandel, partikötthall samt kyl- och fryshus, dels av stadens saluhallar och salutorg; att främja och organisera tillförseln av livsförnödenheter till huvudstaden och handeln med sådana förnödenheter därstädes samt i övrigt vidtaga sådana åtgärder, som enligt gällande föreskrifter tillkomma styrelsen; att avgiva förslag till taxor och reglementen, som skola fastställas av statlig myndighet, samt i övrigt utfärda taxor, reglementen och ordningsföreskrifter, som erfordras för de under styrelsen lydande anstalterna samt att omhändervärd de övriga angelägenheter, vilka enligt lag eller författning ankomma på styrelsen eller åt styrelsen av stadskollegiet överlämnas.

Åt styrelsen har jämväl uppdragits att handlägga ärenden rörande tillämpning av butikstängningslagen den 21 juli 1948.

Rörande styrelsens befattning med vissa kristidsrenden, se sid. 252.

Styrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, fyra andra ledamöter. Tre av dessa ledamöter jämte tre suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år. Stockholms läns och stads hushållningssällskap utser därjämte för ett år i sänder en ordinarie ledamot och en suppleant. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande. Chef för de under styrelsens förvaltning lydande anstalterna

är direktören, för vilken särskild av slakthus- och saluhallsstyrelsen utfärdad instruktion gäller.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, fastställd av ÖÅ 20 nov. 1940 (Kf 1940: nr 67). Instruktion för slakthus- och saluhallsstyrelsens direktör, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 28 sept. 1934 (Kf 1934: nr 45).

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 3,156,570 kr. (däruv engångs 20,000 kr.), kapitalbudgeten 7,000 kr., lånemedel, inom linjen 175,000 kr., dessutom förlagsmedel 5,655,470 kr.; inkomster: driftbudgeten 3,297,550 kr.

Slakthus- och saluhallsstyrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Agrenius, G. B., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset alla vardagar efter överenskommelse.

Vice ordförande.

Hännestrand, P. E. S., disponent.

Övriga ledamöter.

***Carbell, E. E. E.**, byråchef, stadsfullm.

***Ekdahl, f. Hoffman, Alma E. E.**, handelsidkarska.

Österberg, T. L., disponent (utsedd av hushållningssällskapet).

Suppleanter.¹⁾

Canholm, C. E., köpman, stadsfullm.

***Carlsson, A. A.**, ombudsman.

***Gustafsson, E. V.**, charkuteriarbetare.

Ridder, S. K. J., trädgårdsmästare (utsedd av hushållningssällskapet).

¹⁾ Enligt styrelsens beslut skola vid förfall ordföranden och fru Ekdahl ersättas av suppleanten hr Canholm samt vice ordföranden och ledamoten hr Carbell av suppleanterna hr Gustafsson och Carlsson i nämnd ordning. Därest denna ordning icke kan upprätthållas, skola de av stadsfullmäktige valda suppleanterna inträda efter tjänstetid i styrelsen resp. levnadsålder eller i följande ordning: 1) hr Gustafsson, 2) hr Canholm och 3) hr Carlsson.

Sekreterare

(1,200 kr. utan rörligt tillägg).

Dahlén, S. G., tf. fastighetssekreterare (se sid. 156).

Slakthus- och saluhallsstyrelsens delegerade.

Delegerade för butikstängningsärenden.

Agrenius, G. B., ordf.; Hännestrand, P. E. S.; Ekdahl, f. Hoffman, Alma E. E.

Delegerade för byggnadsärenden.

Agrenius, G. B., ordf.; Hännestrand, P. E. S.

Revisorer.

Gemensamma för gatunämnden m. fl. (se sid. 189).

Förvaltning och anstalter.

Huvudkontoret.

Kungsgatan 67 C, 3 tr. (postadress: Stockholm 1; postgirokonto nr 1133); t. 10 41 93, 10 41 97, 20 24 01, 20 24 02, resp. tjänstemän, se nedan; expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14).

Instruktion. Instruktion för slakthus- och saluhallsstyrelsens kamrerare, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 12 maj 1942 (Kf 1942: nr 31).

Stat år 1953. (Central förvaltning.) Utgifter: driftbudgeten 173,350 kr., kapitalbudgeten 7,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 173,350 kr.

Direktör (B 19).

Karlöf, J. I. (förordn. t. o. m. ^{30/11} 1958); t. 10 41 93, 20 24 01; träffas efter överenskommelse.

Kamrerare (28).

Frost, S. E.; t. 20 24 02; träffas 9,30—10,30.

Förste kammarskrivare (23).

Sjöstadius, S. A. O.; t. 10 41 97.

Kontorsassistent (18).

Lindqvist, C. F., tjf. (se sid. 249), tf. Friedner, L. G.

Förste kontorsskrivare (16).

Lindstedt, Ingegerd A.; t. 10 41 93.

Ett kanslibiträde, en expeditionsvakt.

Slakthuset m. m.

Enskede (postadress: Stockholm 1). Tel.: kontoret 49 47 47. Expeditionstid 8—15, lördagar och dag före helgdag 8—13; slakthallarna hållas öppna vardagar utom lördagar 7—11 (stora slakthallen) och 11—15 (lilla slakthallen); (vid behov kan förlängning av dessa tider medgivnas); kyl- och fryshusen 6,30—9,12—15,30, lördagar 6,30—8,30, 11—13; köttbesiktningsbyrå vardagar utom lördagar 9—11; övriga lokaler 6,30—17, lördagar 6,30—14. Resp. tjänstemän, se nedan, och i övrigt telefonkatalogen.

Sedan efter framställning av Stockholms stadsfullmäktige en ändring år 1905 i då gällande lagstiftning angående köttbesiktning och slakthus möjliggjort förläggandet av ett slakthus utanför stadens eget område, beslöt stadsfullmäktige den 15 juni samma år att å stadens egendom Enskede i Brännkyrka anlägga ett slakthus med tillhörande kreatursmarknad. Arbetets utförande uppdrogs år 1907 åt den då bildade slakthus- och saluhallsstyrelsen. 1908 beviljades koncession för järnväg från slakthuset till västra stambanan. Sedan slakthuset, som inalles kostat omkring 6,400,000 kr., i början av år 1912 blivit färdigt, öppnades detsamma till allmänt begagnande den 5 februari 1912. Slakthustvång infördes därefter i Stockholm den 8 februari 1912.

Enligt nu gällande lag av den 11 maj 1934 angående köttbesiktning och slakthus innefattar slakthustvång förbud att inom stadens område slakta storboskap, kalvar, får, getter, svin och hästar annorstädes än vid stadens offentliga slakthus. S. k. nödslakt, föranledd av djurs hastiga insjuknande, olyckshändelse e. d., får dock ske utom slakthuset, men skall då hela djuret ostyckat föras dit. Slakthustvång må beslutas skola gälla, sedan offentligt slakthus, enligt av medicinalstyrelsen gillad plan, blivit uppfört och efter av medicinalstyrelsen föranstaltad avsyning godkänt samt under villkor att genom stadens försorg och på dess bekostnad anställas de besiktningsveterinärer och vidtagas de övriga åtgärder, som för slakthusets behöriga skötsel äro nödiga. Inom område, där slakthustvång gäller, må icke till människoföda avsett färskt kött saluhållas, utbudas, användas eller förvaras, med mindre djuret slaktats i offentligt slakthus eller kontrollslakteri. Denna föreskrift har trätt i tillämpning den 1 januari 1939. Enligt särskilda beslut av k. m:t får dock kött av djur, som slaktats på vissa skärgårdsöar, säljas i Stockholm, sedan besiktning av köttet skett vid slakthusets köttbesiktningsbyrå. Veterinärstyrelsen har fr. o. m. den 1 juli 1947 övertagit medicinalstyrelsens befattning med samtliga frågor rörande slakthusväsendet. Ersättning för disponerandet av slaktlokaler utgår enligt fastställd taxa, likaså avgifter för platser i kyl- och fryshusen, där kött får förvaras. Kött av å slakthuset

slaktade djur, vilket vid besiktning godkänns, åsättes oval stämpel i blå färg med orden »Statskontroll nr 1, Sveriges» och ovanför denna stadens vapen.

Samtidigt med slakthustrånet infördes köttbesiktningstrång, innefattande förbud att saluföra till människoföda avsett kött, därest icke köttet blivit godkänt vid besiktning av veterinär. Besiktningen av till staden infört kött förlades år 1912 till två köttbesiktningsbyråer, den ena belägen vid Gamla Brogatan och den andra vid Södra Bantorget. Dessutom öppnades år 1924 en köttbesiktningsbyrå vid Norrtulls fraktgodsstation. Vid slakthuset inrättades en köttbesiktningsbyrå år 1933, och i samband härmed nedlades de två först anordnade besiktningsbyråerna. Sedan Norrtullsbyrån indragits den 1 januari 1939, sker all besiktning av icke kontrollslaktat kött vid slakthuset.

Det vid slakthusets besiktningsbyrå undersökta och godkända köttet åsättes oval stämpel i röd färg, därest köttet företetts för besiktning med vissa vidhängande organ, samt i annat fall rektangulär stämpel i röd färg. Därest köttet får försälas i Stockholm, skall vid stämpeln anbringas siffran »1» i röd färg.

Kött, som vid besiktning finnes otjänligt till människoföda, skall genom besiktningsveterinärs försorg och under hans kontroll användas till tekniskt bruk eller på annat sätt oskadliggöras. Destrueringen av hälsovådligt kött skedde, innan den för ändamålet byggda destruktionsanstalten vid slakthuset togs i bruk i september 1937, vid Stockholms stads destruktionsanstalt vid Lövsta.

Kontroll över den sanitära beskaffenheten av i staden saluhållet kött samt importerat kött verkställs av hälsovårdsnämnden (se sid. 480).

Å kreatursmarknaden vid slakthuset äger handel rum med sådana djur, som äro avsedda att slaktas i slakthuset eller äro s. k. livdjur. Handel med sistnämnda djur, särskilt kalvkor, försiggår alla dagar i ett särskilt handelsstall. Marknadsnoteringar å slaktdjur sättas varje vecka genom en särskild noteringskommission och offentliggöras (se sid. 251). Tillförsel av djur sker dels per järnväg genom den staden tillhöriga, av statens järnvägar trafikerade Nyboda—Enskede järnväg, dels ock landsvägsledes. Varje anlänt djur besiktigas före införandet å marknaden. Lossning, skötsel och utfodring av djuren verkställas, om så önskas, av anstalten enligt taxa.

Överveterinär och övriga veterinärer vid slakthuset förordnas av veterinärstyrelsen efter hörande av slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Författningar m. m. Lag 11 maj 1934 ang. köttbesiktning och slakthus, med ändr. (se Kfh 1946: sid. 804, Svf 1948: nr 122). K. brev till ÖÅ 30 aug. 1907 ang. inrättande av offentligt slakthus för Stockholms stad utom stadens område m. m. K. m:ts kung. 2 maj 1947 om överflyttande av vissa medicinalstyrelsen givna

uppdrag och befogenheter å veterinärstyrelsen. Taxa för Stockholms stads offentliga slakthus och för köttbesiktningen m. m. inom staden, fastställd av veterinärstyrelsen 13 jan. 1953 (Kf 1953: nr 1). Taxa å avgifter vid Stockholms stads fryshus och kylhus, godkänd av SF 15 okt. 1917, med ändr. 10 maj 1929, 19 april 1932, 22 maj 1936, 21 maj 1937, 18 mars 1938, 27 sept. 1940 och 26 sept. 1951. Överenskommelse 1 april 1936 mellan statens järnvägar och Stockholms stad ang. anslutning och trafikering av Nyboda—Enskede järnväg. Taxa för transporter å Nyboda—Enskede järnväg med tillhörande spårförbindelse mellan denna järnväg och västra stambanan vid Årsta, fastställd av k. m:ts 3 aug. 1951. Ordningsstadga för Stockholms stads offentliga slakthus, fastställd av ÖÅ 4 dec. 1911, med ändr. 31 dec. 1924 och 31 juli 1936. Ordningsstadga för Stockholms stads kreatursmarknad, fastställd av ÖÅ 23 jan. 1912, med ändr. 31 dec. 1924. Instruktion för överveterinären vid Stockholms stads slakthus, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 28 sept. 1934 (Kf 1934: nr 46). Instruktion för förste veterinären vid Stockholms stads slakthus, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 5 okt. 1911 (Kf 1911: nr 96). Instruktion för driftsingenjören vid Stockholms stads slakthus, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 12 maj 1942 (Kf 1942: nr 32).

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 1,970,655 kr. (därav engångs 20,000 kr.), kapitalbudgeten, lånemedel, inom linjen 175,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 1,850,200 kr.

Överveterinär (B 13).

Vakant.

Förste veterinär (33).

Kämpe, Å.; t. 49 02 42.

Driftsingenjör (33).

Nelson, L. J. K.; t. 49 00 58.

Veterinärer (28).

Två vakanta.

Förste kammarsskrivare (23).

Vakant, *tf.* Lindqvist, C. F.; t. 49 47 47.

Underingenjör (23).

Albrecht, C. W.; t. 49 00 58.

Maskinmästare (19).

Smith, P. J.; Stridh, B. O. H.

Uppsyningsman (16).

Dahlin, K. J.; t. 49 00 54.

En *vaktmästare*, ett *kanslibiträde*, en *laboratris*, två *mikroskopister*.

Saluhallar och salutorg.

Expeditionen.

Centralsaluhallen, Kungsgatan 67 C, 2 tr. (postadress: Stockholm 1); t. 10 41 91, 10 41 97, resp. tjänstemän se nedan; expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14).

Instruktion. Instruktion för slakthus- och saluhallsstyrelsens inspektör, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 12 maj 1942 (Kf 1942: nr 33).

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 1,012,565 kr.; inkomster: driftbudgeten 1,274,000 kr.

Inspektör (26).

Svanbom, S. O.; t. 10 41 91; träffas säkrast 11—11,30.

Kammarskrivare (21).

Vakant, *tf.* Holmberg, B. L.; t. 10 41 91.

Maskinmästare (19).

Nilsson, C. H.; t. 10 60 18.

Hallmästare (16).

Grönstedt, E. G.; t. 10 41 91.

Partikötthallen.

Enskede (postadress: Stockholm 1); hallen hålles öppen för försäljning 6—16 (lördagar och dag före helgdag 6—14).

Denna hall, som byggdes år 1936 för att åstadkomma en centralisation av partihandeln med kött, innehåller en stor försäljningslokal jämte kylrum samt kontorslokaler. Hallen är sedan den 1 april 1944 uthyrd till Sveriges slakteriförbund.

Partifiskhallen.

Bleholmogatan, C.; hallen hålles öppen för försäljning 6—12.

År 1910 öppnades en provisorisk hall för partiförsäljning av färsk fisk och skaldjur. Sedan lokalerna på grund av den starkt ökade omsättningen visat sig otillräckliga, uppfördes år 1920 i fiskhallens närhet ett försäljningsskjul, varjämte under år 1932 en utvidgning av hallen vidtog.

De provisoriska byggnaderna ersattes år 1939 med en ny partihall, som i bottenvåningen inrymmer försäljningslokaler, i källaren kyl- och frysrum samt en trappa upp kontorslokaler.

Stadga. Stadga för partifiskhallen, fastställd av ÖÅ 18 mars 1939, med ändr. 19 juni 1942.

Partihallen för trädgårdsprodukter. (Klarahallen.)

Klara Strand, C.; t. 10 98 14; hallen hålles öppen för försäljning: 1 nov.—31 mars 6,30—16; under övriga delar av året 6—16.

Denna hall, som öppnades den 1 juni 1933, är avsedd för partihandel med trädgårdsprodukter. I bottenvåningen finnas saluplatser samt i källaren förvaringslokaler.

Stadsfullmäktige hava den 17 juni 1946 godkänt ett förslag till tillbyggnad av Klarahallen samt anvisat medel för ändamålet. Byggnadsföretaget har emellertid ännu ej kunnat påbörjas.

Partiprisnoteringar sätts genom en särskild noteringskommission (se sid. 251).

Stadga m. m. Stadga för Klarahallen, fastställd av ÖÅ 10 maj 1933, med ändr. 23 maj 1934 och 19 juni 1942. Slakthus- och saluhallsstyrelsens taxa å avgifter inom Klarahallen 20 juni 1933.

Centralsaluhallen.

Kungsgatan 67 C, C.; t. 10 41 92; centralsaluhallen hålles öppen 7—18; partiförsäljningen börjar kl. 7; minuthandeln kl. 8.

Den år 1907 av Stockholms stadsfullmäktige beslutade centralsaluhallen öppnades för allmänt bruk den 3 december 1912.

Byggnaden består av en källarvåning i höjd med Gamla Brogatan, bottenvåning med huvudingång från Kungsgatan samt fyra trevånings hörnpartier. Källaren, som med sin godsstation står i direkt förbindelse med statens järnvägsnät, innehåller dels partihandelslokaler, dels kylrum och andra förvaringslokaler för olika slag av livsmedel. Bottenvåningen upptages av salustånd för försäljning i parti och minut av livsmedel och blommor. Dessutom finnas till hyresgästernas förfogande en charkuteriavdelning för köttmalning och korvberedning samt ett rökeri.

Ett av hörnpartierna upptages av styrelsens huvudkontor och i de övriga äro inredda affärskontor. Utetter fasaden åt Kungsgatan äro inrymda butiker.

Stadga m. m. Stadga för Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av ÖÅ 14 dec. 1912, med ändr. 22 okt. 1926. Taxa å avgifter, som uppbäras inom Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av slakthus- och saluhallsstyrelsen 2 nov. 1917, med ändr. 14 sept. 1920.

Övriga under styrelsens förvaltning stående saluhallar äro:

Saluhallen å Hötorget med 128 förs.-platser.
Östermalms saluhall » 104 » »
Saluhallen å Köttorget » 17 » »

Fiskförsäljningsbryggan vid Mälartorget med 30 å en betongponton anordnade försäljningsplatser jämte 36 platser för sumpar.

Ovanstående hallar hållas öppna samma tider som gälla för butikshandeln i Stockholm.

Salutorg.

Den 15 oktober 1917 beslöto stadsfullmäktige, att fr. o. m. den 1 juli 1918 samtliga salutorg skulle ställas under slakthus- och saluhallsstyrelsens förvaltning och att upplåtna försäljningsplatser skulle avgiftbeläggas. Styrelsen bemyndigades därjämte att bestämma och uppbära utgående avgifter. Bestämmelser angående upplåtande av försäljningsplatser återfinnas i § 1 av de särskilda ordningsföreskrifterna för Stockholm samt i av styrelsen utfärdad stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm.

Salutorg med fasta försäljningsplatser: Odenorget; med tillfälliga försäljningsplatser: Klaratorget, Hötorget, Östermalmsorg, Kornhamnstorg, Mälartorget, Munkbron och Medborgarplatsen.

Samtliga salutorg äro avsedda för försäljning av vissa slag av livsmedel (ej kött och viktualier, i regel ej heller fisk), trädgårdsprodukter (svenska), blommor, julgranar, hemslöjdsalster m. m.

Angående tiden för torghandelns bedrivande är följande stadgat:

För Odenorget med *fasta försäljningsplatser* gälla samma tider som för butikshandeln i Stockholm.

För de *tillfälliga torgplatserna* gälla följande tider:

Å Klaratorgen får handel pågå alla vardagar kl. 6—16 under tiden april—oktober samt kl. 6.30—under övrig del av året. Minut-handel får dock icke äga rum före kl. 8.

Å Hötorget, Östermalmsorg, Kornhamnstorg, Mälartorget, Munkbron och Medborgarplatsen må handel äga rum under tiden 1 mars—31 oktober kl. 8—18 utom å lördagar, då handeln med övriga varuslag än färsk frukt och levande blommor slutar kl. 17. Under den övriga delen av året pågår torghandeln kl. 8—16.

Författningar. Särskilda ordningsföreskrifter för Stockholm § 1, nu gällande lydelse fastställd av ÖÅ 26 maj 1933, med ändr. 31 juni 1936, 28 april 1939, 15 april 1940, 19 juni 1942 och 13 juli 1943 (Kf 1948: nr 50). ÖÅ:s kung. 27 dec. 1947 ang. handläggning av vissa ärenden i de särskilda ordningsföreskrifterna för Stockholm (Kf 1947: nr 93). Stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm, utfärdad av slakthus- och saluhallsstyrelsen 6 aug. 1918 (Kf 1934: nr 18), med ändr. 17 april 1934, 16 juni 1942 och 15 febr. 1952 (Kf 1952: nr 10).

Noteringskommissioner.

För partiprisnoteringar å slaktdjur.

Såsom ovan nämnts, sätts och offentliggörs varje vecka noteringar å slaktdjur av en särskild kommission. Ledamöter i denna hava utsetts av slakthus- och saluhallsstyrelsen efter förslag från sammanslutningar av näringsidkare inom olika branscher.

Då f. n. gälla särskilda regler för prissättning å köttvaror, enligt vilka normalpriser skola tillämpas, hava marknadsnoteringarna tills vidare inställt.

Ledamöter.

Karlöf, J. I., direktör, ordf.; Holmberg, G. A., direktör; Lundwall, E., förvaltare; Österberg, T. L., disponent.

För partiprisnoteringar å trädgårdsprodukter.

Enligt slakthus- och saluhallsstyrelsens beslut upprättas regelbundna efterhandsnoteringar rörande partipriser å frukt, bär och grönsaker, som försäljas i Klarahallen och å Klaratorgen. Erforderliga prisuppgifter införskaffas från ett flertal försäljare å dessa platser, varefter uppgifterna efter verkställd bearbetning överlämnas till en av styrelsen för ändamålet tillsatt noteringskommission, bestående av fem ledamöter och fem supplanter, vilka utsetts efter förslag från sammanslutningar av näringsidkare inom olika branscher.

Noteringarna sätts och offentliggörs i regel enligt följande plan.

Under tiden 16 dec.—28 febr. varje fredag, 1—31 mars och 1 okt.—15 dec. varje tisdag och fredag samt 1 april—30 sept. alla söckendagar utom lördagar. Skulle helgdag infalla å tisdag eller fredag under tid, då endast en eller två noteringar sätts i veckan, förflyttas noteringen till närmast föregående eller efterföljande dag.

Ledamöter.

Karlöf, J. I., direktör, ordf.; Johansson, E. O., trädgårdsmästare (för hyresgästföreningen i Klarahallen); Westling, K. E., trädgårdsmästare (för Stockholms Handelsträdgårdsmästareförening); Olsson, S. H., grosshandlare (för föreningen Stockholms potatis- och grönsaksgrossister); Olsson, C. G., köpman (för Stockholms speceri- och livsmedelshandlareförening); Grätner, S. E., disponent (för Stockholm-Uppsala Trädgårdscentral, förening u. p. a.).

*Suppleanter*¹⁾: Svanbom, S. O., inspektör; Bergman, S. G., trädgårdsmästare; Fredriksson, J. F., handelsträdgårdsmästare; Eriksson, J. M., köpman; Östling, E. M., köpman; Lundqvist, E. A., lagerchef.

¹⁾ Suppleanterna upptagas här i samma ordningsföljd som de ledamöter, vilkas ersättare de enligt styrelsens beslut i första hand skola vara.

SIS

Kristidsförvaltningen.

Expedition: Kungsgatan 76, ingång från Vintervägen (postadress: Stockholm 1; telefoner: föreståndare 11 77 33, expedition 21 06 23, bränslekonto 21 78 15).

Kontorstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14); expeditionstid för allmänheten: 8,30—15,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14).

I samband med utbrottet av andra världskriget infördes genom lagen den 15 juni 1939 skyldighet för kommunerna i riket att bl. a. fullgöra sådana uppgifter, som voro erforderliga för att fylla befolkningens eller produktionens behov av viktiga förnödenheter. Handhavandet av nämnda uppgifter ankommo å kommunala kristidsnämnder. Den 31 augusti 1940 utfärdades kungörelse rörande kristidsnämnd för Stockholms stad, vilken kungörelse var gällande till och med utgången av år 1949.

Genom under år 1949 ändrad lagstiftning bereddes möjlighet för kommun att uppdraga åt annan kommunal myndighet än kristidsnämnd att fullgöra de uppgifter, som ankomma på sådan nämnd.

Stockholms stadskollegium uppdrog den 22 december 1949 med anledning härav åt slakthus- och saluhallsstyrelsen att fr. o. m. den 1 januari 1950 fullgöra de uppgifter, som ankomma på kristidsnämnd. Samtidigt bemyndigades slakthus- och saluhallsstyrelsen att å stadens vägnar träffa överenskommelse med statens livsmedelskommission om fullgörandet av vissa uppgifter av kristidsstyrelsekaraktär, avseende licensgivningen av kaffe och handläggningen av vissa personkortsärenden. Sedan kafferansoneringen upphört i augusti 1951 och personkortet upphört att gälla fr. o. m. den 1 januari 1953, äro dessa kristidsstyrelseuppgifter i huvudsak avvecklade. Numera kvarstå endast de sista arkiveringsarbetena.

K. m:t bemyndigade den 30 mars 1951 dels bränslekommissionen att låta utfärda nya bränslelicenser för hushållsbrukare dels överståthållarämbetet att med Stockholms stad träffa överenskommelse om att bränsleärendena skulle hand-

läggas av den kommunala myndighet i Stockholm, som fullgör de uppgifter, som ankomma på kristidsnämnd. Med anledning härav beslöt stadskollegiet den 26 juni 1951 bemyndiga slakthus- och saluhallsstyrelsen att å stadens vägnar träffa ifrågasvarande överenskommelse. Arbetsuppgifterna ha varit att utfärda bränslelicenser och handlägga övriga ärenden, som sammanhängt med bränsleransoneringen. Sedan bränsleransoneringen upphört i januari 1953, kvarstå av arbetsuppgifterna i huvudsak endast att gallra och slutligt uppordna arbetsmaterialet. Denna avdelning inom kristidsförvaltningen, som handhaft bränsleärendena, är bränslekontolet. Dess verksamhet beräknas vara helt slutförd till den 1 juli 1953.

Med hänsyn till den bränslesituation, som rådde under år 1951, uppdrog stadskollegiet den 21 juni 1951 åt kristidsförvaltningen att upplägga ett reservlager av ved till trygghet av behovet i Stockholm. Samtidigt ställdes erforderliga förlagsmedel till förfogande. Det upplagda reservlagret är nu under avveckling.

Författningar. K. kung. 8 sept. 1939 om kristidsnämnder m. m., med ändr. Lag 15 juni 1939 om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter, med ändr. K. kung. 6 sept. 1939 med förordnande jämlikt 1 § lagen den 15 juni 1939 om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter.

Stat år 1953. Anslag till kristidsförvaltningens verksamhet under första halvåret 1953 25,000 kr. Förlagsmedel för bestridande av kostnaderna för arbetsuppgifter av kristidsstyrelsekaraktär, vilka skola ersättas av statsmedel, 25,000 kr.

Kristidsförvaltningens expedition.

Föreståndare (12,600 kr.).

Nilsson, E. B.; t. 11 77 33.

En *föreståndarinna* för bränsleärenden, varierande antal *biträden*, en *expeditionsvakt*.

Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd

jämte i samband därmed stående institutioner.

Handels- och sjöfartsnämnden.

*Börshuset, C.; t. 10 56 38; expeditions-
tid: 10—15, lördagar och dag före helg-
dag 10—12.*

Stadsfullmäktige beslöt den 1 augusti 1866 att tillsätta *Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd*, en särskild nämnd med kändedom om handel och skeppsrederi samt med uppdrag att fullgöra de i kungl. kommerskollegii kungörelse den 27 mars 1866 omfördälda, stadens handelsförening eller deras fullmäktige förut tillhörande åligganden. Instruktion för nämnden fastställdes den 24 september 1867, och ny sådan utfärdades den 8 februari 1901. I samband med den kommunala omorganisationen 1920 fastställdes ny instruktion (med i huvudsak formella ändringar av den föregående) för nämnden den 19 mars 1920. Nu gällande instruktion är utfärdad den 20 november 1940.

Handels- och sjöfartsnämnden har bl. a. att: ägna sin uppmärksamhet åt frågor, som hava sammanhang med stadens handel och sjöfart samt hos stadsfullmäktige och stadskollegiet ävensom stadens nämnder göra de framställningar, som i dylika frågor kunna av nämnden finnas behöfliga; pröva behov av och antaga mäklare; återkalla mäklares uppdrag; uppgöra förslag å personer att verkställa besiktning enligt sjölagen; vid tillsättande av dispasschör och dispasschörsassistent yttra sig om sökandes lämplighet; efter anmodan av överståthållarämbetet yttra sig i fråga angående behov av notarius publicus samt då sådan eller biträdande notarius publicus befattning förklarats ledig, avgiva yttrande angående sökandes skicklighet och lämplighet; vaka över gällande författningsars efterlevnad i avseende å mäklares, dispasschörs och dispasschörsassistents tjänsteutföring ävensom över att notarius publicus, biträdande notarius publicus och särskild förordnad vikarie fullgöra dem åvilande skyldigheter, ägande nämnden för sådant ändamål från dessa befattningshavare infordra upplysningar rörande förhållanden i tjänsten; vid tvist mellan notarius publicus och dennes ersättare medla mellan dem samt då tvisten gäller storleken av arvode avgöra tvisten samt

att i övrigt handhava de uppgifter, som enligt lag eller författning ankomma å nämnden.

Det åligger nämnden att inom sitt förvaltningsområde lämna stadsfullmäktige, stadskollegiet, vederbörande borgarråd, stadskansliet och stadens nämnder det biträde, som av dem äskas.

Nämnden består av tolv ledamöter, som stadsfullmäktige inom eller utom sig utse för två år i sänder. Nämnden utser årligen inom sig ordförande och vice ordförande. Det borgarråd, under vars föredragningskyldighet nämndens arbetsområde faller (borgarrådet för industriroteln), äger närvara vid nämndens sammanträden samt deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd, fastställd av OÅ 20 nov. 1940, med ändr. (Kf 1940: nr 68, 1947: nr 80).

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 6,422 kr.

Handels- och sjöfartsnämndens ledamöter.

Ordförande.

*Johnson, A. Ax:son, generalkonsul.

Vice ordförande.

*Johansson, K. Albin A., direktör.

Övriga ledamöter.

Aastrup, N. G. E., direktör, stadsfullm.

Anderson, Carl Albert, direktör, stadsfullm: ordf.

Apelqvist, K. A. S., försäkringsdirektör.

*Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm.

*Carlsson, C. W., direktör, stadsfullm.

Högberg, P. E., skeppsredare.

Larsson, E. R., ombudsman.

*Lindquist, C. C. N. N. Ch., direktör.

*Söderberg, R. O., generalkonsul.

*Österberg, S. E., kommerseråd.

Sekreterare (1,320 kr.).

Lindström, O. W., börschef; t. 110656, 105638 (expeditionen).

Ett skrivbiträde.

Revisorer.

Gemensamma för stadskollegiet m. fl. (se sid. 121).

Stadsmäklare.

De officiella mäklarna antagas av handels- och sjöfartsnämnden, varefter förordnande utfärdas av magistraten.

Mäklare (stadsmäklare) må i städerna antagas för att, när de varda därom anlitade, biträda vid köp och försäljning av varor, fastigheter, fartyg eller andelar däri, växlar och andra värdepapper samt vid uppgörande av avtal om försträckning, hyra, arrende och försäkring ävensom av andra likartade avtal. Det åligger mäklare att över alla av honom slutade avtal med undantag av dem, som angå penningförsträckningar, upprätta och med sitt namn underteckna slutsedel, noggrant upptagande kontrahenternas namn, avtalets beskaffenhet och föremål jämte belopp och pris m. m. Alla av honom avslutade avtal skola för varje dag införas i en särskild med magistratens sigill försedd bok. Mäklare vare förbjudet att idka handel med växlar eller andra värdepapper, varor eller annat, ej heller må han vara syssloman (prokurist), handelsombud eller handelsbiträde åt köpman.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.

Författning. K. mäklareordningen 9 juni 1893, med tillägg och ändr.

Mäklare.

Grenstedt, A. V. (spannmål, foder m. m.); Hornsgatan 26, Sö.; t. 41 57 99, 41 58 00.

Jennel, C. E. R. (spannmål, frö, foderämnen m. m.); Drottninggatan 11, C.; t. 10 83 50, 10 85 00, 11 07 00.

Notarii publici.

Notarii publici i Stockholm antagas av överståthållarämbetet till det antal, som k. m:t efter hörande av handels- och sjöfartsnämnden bestämmer. Då notarius publicusbefattning blivit ledig, skall överståthållarämbetet bl. a. från nämnden inhämta yttrande angående sökandes skicklighet och lämplighet. Notarius publicus är skyldig att, då han därtill anlitats, upptaga protest enligt växellagen och checklagen. Det åligger även

notarius publicus att inom staden företaga andra förrättningar, vilka enligt allmän lag eller särskilda författningar ankomma på honom; dock är han icke pliktig åtaga sig delgivande av stämning eller annan handling. Notarius publicus åligger ock, då han därom anmodas och förrättningen kan företagas inom staden; att bestyrka namnunderskrifter, avskrifter och andra uppgifter rörande innehåll i föredödda handlingar; att såsom vittne närvara vid tillslutande eller öppnande av förvaringsrum ävensom vid åsättande eller borttagande av försegling; att kontrollera lotteridragningar samt verkställa utlottningar angående obligationer, aktier och andra värdehandlingar; att eljest efter företagen kontroll eller undersökning avgiva förklaring rörande därvid iakttaget förhållande; att upptaga förklaringar rörande förhållanden av rättslig eller ekonomisk betydelse ävensom till tredje man överlämna förklaringar av sådan art samt att bekräfta, att myndighet eller person är behörig att företaga viss tjänsteåtgärd eller att någon intager viss tjänsteställning, innehar viss kompetens eller rättsligen är behörig att företräda annan. Han bör tillika, när så ske kan, åtaga sig att bestyrka riktigheten av översättningar. Notarius publicus är behörig att jämväl utom staden verkställa förrättning, som härförut angivits. För varje notarius publicus skall finnas en ersättare (biträdande notarius publicus). Biträdande notarius publicus förordnas av överståthållarämbetet för en tid av tre år. — Vid tillsättning av sådan tjänst skall iakttagas att, innan handels- och sjöfartsnämnden avgiver yttrande, tillfälle skall beredas vederbörande notarius publicus att yttra sig i ärendet.

I vissa fall kan även tillfällig vikarie för notarius publicus eller biträdande notarius publicus förordnas.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.

Stadga. K. stadga 18 maj 1945 om notarius publicus (Kf 1945: nr 56).

Notarii publici.

Hasselgren, C. L. L.; Drottninggatan 4, C.; t. 10 00 66 (expeditionen), 23 21 35 (personligen); expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14. Bitr. notarius publicus: **Hasselgren, L. A.**

Östberg, C. A.; Drottninggatan 18, C.; t. 10 43 04, 11 34 81; expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14. Bitr. notarius publicus: **Östberg, L. F. P.**

Flodin, H. A. A.; Brunkebergsgatan 15, C.; t. 10 17 71 (expeditionen), 10 16 81 (personligen); expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14. Bitr. notarius publicus: **Holmberg, P. Å. F.**

Steuch, B. A. A. M.; Västra Trädgårdsgatan 4 B, C.; t. 10 14 06 (expeditionen), 10 14 07 (personligen); expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14. Bitr. notarius publicus: **Oldenburg U.**

Dispaschör.

Dispaschör har att på begäran verkställa utredning och fördelning av gemensamt haveri, varmed enligt 187 § sjölagen förstås skada, som till räddning ur en fartyg och last gemensamt hotande fara med avsikt tillfogas fartyg eller last, ävensom all annan uppoffring, som göres för sådant ändamål, samt skada och kostnad, som vållas eller uppkommer till följd av dylik åtgärd. Gemensamt haveri skall enligt vissa i sjölagen närmare angivna grunder gäldas av fartyg, frakt och last i förhållande till vardera värde. Enligt 218 § sjölagen skall även utredning och fördelning av i nämnda lagrum omnämnt s. k. enskilt haveri verkställas av dispaschör, om någon, som har del i haveriet, påfordrar detta. Dessutom har dispaschör enligt lag den 8 april 1927 om dispaschörs befattning med försäkrings tvister att, om tvist uppstår angående ersättnings skyldighet, som på grund av avtal om sjöförsäkring eller återförsäkring av sådan försäkring må åligga försäkringsgivare, härom avgiva yttrande. Slutligen tillkommer dispaschören viss befattning med bestämmande av s. k. distansfrakt samt redaransvarets begränsning. Dispaschörens å tjänstens vägnar avgivna utlåtande kallas dispasch, och, om detta utlåtande ej inom viss tid överklagas, vinner det laga kraft och blir för parterna bindande.

Enligt stadgan angående dispaschörsväsendet den 10 november 1911 med däri genom k. kung. den 2 juni 1933 vidtagna ändringar

skall i vardera av städerna Stockholm och Göteborg finnas anställd en dispaschör med viss bestämt tjänstgöringsområde. I vardera av nämnda städer skall tillika anställas en dispaschörssassistent. Dispaschör tillsättes av konungen och dispaschörssassistent förordnas för en tid av två år i sänder av magistraten i staden. För behörighet att söka dispaschörs- eller dispaschörssassistentbefattning erfordras bl. a. att hava fullgjort vad för behörighet att utöva domarämbetet är föreskrivet. Magistraten i staden är den myndighet, under vilken dispaschör och dispaschörssassistent lyda i och för tjänsten, varjämte handels- och sjöfartsnämnden äger att övervaka dispaschörs tjänsteutövning. Dispaschör åtnjuter arvode för de av honom upprättade dispascher enligt av k. m:t utfärdad taxa.

Författningar. K. stadga 10 nov. 1911 ang. dispaschörsväsendet, med ändr. Lag 8 april 1927 om dispaschörs befattning med försäkrings tvister. Sjölagen 12 juni 1891, 129, 213, 214, 215, 218, 261, 326, 329, 330 §§. Taxa på arvode åt dispaschörer, utfärdad av k. m:t 19 jan. 1883.

Dispaschör.

Hasselrot, P. G.; Slussplan 5, 2 tr., C., 9—12, 13—16 (lördagar 9—13); t. 11 36 44, personligen 21 53 45.

Dispaschörssassistent.

Krook, K. N. E.

Stockholms stads hemvärnsnämnd.

Hemvärnsnämnden.

Adress och mottagningstid: se nedan under ordföranden och sekreteraren.

Genom k. kung. den 31 maj 1940 tillkommo bestämmelser om hemvärdnet.

Hemvärdnet, som utgör en del av lantförsvaret, består enligt nu gällande k. kung. den 30 juni 1947 om hemvärnets organisation och uppgifter m. m. (hemvärnskungörelsen) av militärt organiserade, på frivillighetens väg rekryterade förband, vilkas främsta uppgift är att verka för det omedelbara skyddet av den egna hemorten och arbetsplatsen. Hemvärdnet indelas med hänsyn till sina uppgifter i *allmänt hemvärn* och *driftvärn*. Allmänna hemvärdnet verkar för det omedelbara skyddet av den egna hemorten och driftvärnet för det omedelbara skyddet av statliga eller kommunala myndigheters eller enskilda företags egna anläggningar och arbeten. För allmänna hemvärnets organiserande indelas försvarsområdena i *hemvärnskretsar*. Hemvärnskretsarna indelas i *hemvärnsområden*. Den omedelbara ledningen av allmänna hemvärdnet utövas inom varje hemvärnsområde av en *hemvärnschef*, vilken i vad avser organisationen och utbildningen närmast är underställd kretshemvärnschefen. I övrigt lyder han i militärt hänseende under försvarsområdesbefälhavaren. Under hemvärnschefen lyder hemvärnspersonalen inom hemvärnsområdet. Hemvärnets personal utgöres av hemvärnsmän, extra hemvärnsmän, hemvärnsrekryter och hemvärnspojkar, vilka vid tjänstgöring i driftvärnet benämnas driftvärnsmän, extra driftvärnsmän, driftvärnsrekryter och driftvärnspojkar samt av musikhemvärnsmän. Till hemvärnsmän räknas jämväl allt hemvärnsbefäl.

Enligt hemvärnskungörelsen må förordnande för hemvärnschef samt för personal (hemvärnsmän, extra hemvärnsmän och hemvärnsrekryter), som icke förut tillhör hemvärdnet, icke utläras, förrän vederbörande hemortskommun lämnats tillfälle att yttra sig över hans allmänna lämplighet för uppgiften. Ej heller må med visst undantag antagning av driftvärnsmän (extra driftvärnsmän och driftvärnsrekryter) ske, förrän vederbörande hemortskommun lämnats tillfälle yttra sig i ärendet. Dylikt yttrande må avgivas antingen av drätselkammaren, kommunalnämnden eller motsvarande organ eller ock av särskild nämnd, som må hava för ändamålet särskilt tillsatts, eller av annan kommunal myndighet, åt vilken kommun må

hava uppdragit handläggningen av sådana frågor. Sådant kommunalt organ har rätt att utse högst två representanter i den av hemvärnsrådets samtliga hemvärnsmän och extra hemvärnsmän utsedda förtroendenämnden.

Stadsfullmäktige beslöte den 28 juni 1940 att utse dylik särskild nämnd, kallad *Stockholms stads hemvärnsnämnd*. Nämnden består enligt samma beslut av fem för ett år valda ledamöter. Ordförande och vice ordförande utses årligen inom nämnden.

Då hemvärdnet utgör en del av lantförsvaret, har det principiellt ansetts ankomma på kronan att bestrida de kostnader, som äro oundgängliga för att hemvärdnet skall kunna erhålla en effektiv organisation. Stadsfullmäktige hava dock ansett sig böra lämna bidrag till vissa med verksamheten förenade kostnader av allmänt social natur (till hemvärnsmännens personliga utrustning m. m.).

Författningar. K. kung. 30 juni 1947 om hemvärnets organisation och uppgifter m. m. (hemvärnskungörelsen), med ändr.

Stat år 1953. Utgifter: driftbudgeten 26,483 kr.

Hemvärnsnämndens ledamöter.

Ordförande.

Abard, G. S., direktör; träffas Fastighetsaktiebolaget Socialen, Drottninggatan 27, C. efter överenskommelse per tel. 21 52 08.

Vice ordförande.

Nordenfelt, B., redaktör.

Övriga ledamöter.

Englund, P.-O., redaktör, stadsfullm.

Josephson, G., grosshandlare.

Törnqvist, J. E., kontrollör, stadsfullm.

Revisorer.

Gemensamma för direktionen för stadens rätts- och polisväsen m. fl. (se sid. 64.)

Sekreterare (1,320 kr.).

Calmfors, S. H., tf. stadsplanesekreterare (se sid. 185); träffas efter överenskommelse per tel. 54 03 60 (tjänsterum) eller 32 18 54 (bostad).

Direktionen för Stockholms stads rätts- och polisväsen.

Se sid. 63.